Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia

Braşov, piaţa mare Nr. 30.

Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Birourĭ de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucurescĭ: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ maĭ dese după tarifă şi învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 44)

„Gazeta" iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Târgul Inuluĭ Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 243.—Anul LIX. Braşov, Duminecă 3 (15) Noemvre 1896.

In ajunul Sinodului dela Blaşiu.

Pe diua de Marţĭ, 5 (17) Noemvre a. c., este convocat, precum scim, la Blaşiu la Sf. Metropoliă Sinodul archidiecesei de Alba-Iulia şi Făgăraş.

In scrisórea de convocare adresată Veneratului cler al archidiecesei, se dice, că interese de mare importanţă ale administraţiunei acestei archidiecese au dat îndemn la convocarea Sinodului.

Ce fel de interese anume sunt acestea, firesce, nu s'a putut spune în scrisórea de conchiămare, dér în numeriĭ premergĕtorĭ aĭ fóiei nóstre s'a arătat, cam de ce natură pot fi cestiunile administrative, pe carĭ va avé sĕ le deslege viitorul Sinod din Blaşiu.

Cea mai însĕmnată dintre întrebările, a căror deslegare sĕ impune clerului nostru unit, este fără îndoélă întrebarea: ce posiţiă se ia acest cler în afacerea congruei séu a salarisării preoţimei din partea statului?

Spre a rĕspunde la acéstă întrebare, Sinodul trebue sĕ deslege mai întâiŭ întrebările: Ce se póte aştepta dela stat în acéstă privinţă şi în ce condiţiunĭ se póte sĕvîrşi din partea lui aşa numita regulare a congruei?

Dér nicĭ cu asta nu va fi destul, ci Sinodul, ca sĕ scie pe ce cale sĕ apuce şi sĕ nu rĕtăcéscă, trebue sĕ se străduéscă a deslega înainte de tóte problema cea mare principiară, dela care atêrnă nu numai atitudinea, ci chiar şi independenţa bisericei române unite, a clerului şi poporului ei.

Aicĭ ne aducem aminte de dorinţele şi postulatele, ce le-a formulat clerul archidiecesan înainte cu trei anĭ şi jumĕtate în Sinodul electoral întrunit la Blaşiu, şi carĭ se refer tocmai la marile cestiunĭ principiare, despre carĭ vorbim.

Credem, că tocmai acuma, în ajunul întrunirei Sinodului archi-diecesan, va fi la timp şi cu cale a reaminti acele dorinţe şi postulate, ce au fost formulate în manifestul sinodului electoral din 16 Aprilie 1893, manifest, care a avut în vedere delăturarea piedecelor, ce stau în calea înaintărei şi înflorirei bisericei române unite, precum şi mijlócele, carĭ trebue sĕ fiă întrebuinţate pentru a atinge înaltul scop, ce-l urmăresce biserica în mijlocul poporului român.

Cele dintâiŭ două puncte ale manifestului, carĭ cuprind dorinţele şi postulatele Sinodului electoral, cer mai întâiŭ apĕrarea independenţei autonomice a bisericei dela orĭ-ce altă biserică din patriă; sĕ nu se sufere nicĭ cea mai mică ingerinţă în afacerile bisericei române unite şi a instituţiunilor ei. Provincia de Alba-Iulia şi Făgăraş sĕ nu fiă nicĭ într'un fel subordinată bisericei de ritul latin din Ungaria. Mai departe: faţă cu încercările de-a contopi biserica română unită în organismul autonomic al bisericei de ritul latin din Ungaria, carĭ încercărĭ şi-au aflat espresiune în statutul autonomiei catolice din Ungaria, formulat la 1871, Sinodul a protestat sĕrbătoresce în contra tendinţelor de contopire şi a statutului amintit şi a cerut sĕ se facă toţĭ paşii de lipsă „ca biserica română unită sĕ nu fiă contopită în organismul autonomic al bisericei latine din Ungaria *cu nicĭ un preţ*, **nicĭ chiar cu preţul congruei**, aduse în legătură cu acea autonomiă".

Mai departe cere şi pretinde Sinodul electoral dela 1893: „sĕ se esopereze dela locul competent punerea în viéţă cât mai grabnic a unui organism autonomic separat pentru biserica română unită şi întru tóte conform cu aspiraţiunile şi dorinţele legitime şi juste, accentuate de repeţite-orĭ de clerul şi poporul român".

In fine pretinde Sinodul, ca „în acest organism autonomic *sĕ se dea şi elementului laic influenţa cuvenită*, ce-o reclamă trebuinţele împrejurărilor actuale, prosperarea învĕţĕmêntului şi fundaţiunilor culturale, şi crearea tuturor mijlócelor materiale, neapĕrat de lipsă pentru dotarea bisericelor şi şcólelor, precum şi a clerului român gr. cat. atât de lipsit".

Nu mai trebue sĕ esplicăm nimic. Scie şi simte fiă-care, ce va sĕ dică pentru biserica nóstră unită apĕrarea independenţei sale autonomice şi crearea unui organism autonomic pentru ea, care sĕ facă cu putinţă şi conlucrarea mirenilor. Cu un cuvênt, sĕ realiseze vechia dorinţă, vechia cerinţă, — a sinódelor mixte.

Ar însemna a lua fórte uşor grelele împrejurărĭ, în carĭ se află adĭ biserica română unită, ar însemna a fi surdĭ şi orbĭ faţă cu periculele, ce-o ameninţă din tóte părţile; dér mai mult: ar însemna a ne îndoi în seriositatea clerului şi în sinceritatea nisuinţelor sale pentru binele şi prosperarea bisericei şi a naţiunei, décă am admite numai o clipită, că ceea ce înainte cu trei anĭ a fost recunoscut de întregul cler al archidiecesei ca o urgentă necesitate, ca o cerinţă, fără de care nu póte sĕ fiă mântuire şi progres, astădĭ sĕ fiă privit ca ceva indiferent, cu tóte că nimic nu s'a schimbat în situaţia bisericei şi a naţiunei nóstre, decât că s'a înrĕutăţit şi mai mult.

Este pentru prima-óră, că alesul Sinodului dela 1893 apeléză la clerul archidiecesei, ca sĕ sară în apĕrarea intereselor acesteia cu sfatul şi cu fapta. Apelul, ce-l adreséză clerului, ne dă speranţă, că acum deschisă va fi calea pentru a face cu putinţă realisarea dorinţelor şi postulatlor clerului şi poporului.

In speranţa acésta salutăm viitorul Sinod din Blaşiu, dorindu-i, ca el sĕ pregătéscă o nouă eră în viéţa bisericei române unite.

Intêmplările din Orient.

In împĕrăţia putredă a Sultanului liniştea şi pacea nu vor nicĭ decât sĕ-şĭ reia imperiul lor. Impĕratul turcesc şi guvernul sĕu pare, că înadins le întocmesc tóte aşa, ca lucrurile sĕ ajungă érăşĭ la vĕrsare de sânge între creştinĭ şi mohamedanĭ.

Pe insula Creta se manifestă nouĕ nemulţămirĭ contra stăpânirii din Constantinopol, nemulţămirĭ, carĭ au şi produs o mare agitaţiă printre creştinĭ. Prinţul Berovicĭ, guvernatorul general al insulei, a publicat, în numele Sultanului, un decret prin care ordonă, ca sistemul judecătoresc de faţă sĕ fiă susţinut „până la reorganisarea tribunalelor".

Este sciut, că una din causele principale, carĭ au provocat rĕscóla din urmă de pe insula Creta, a fost tocmai sistemul turcesc de-a împărţi dreptatea pe insulă în mod nemulţămitor. Nu e mirare, dér décă Cretenii véd în decretul prinţului Berovicĭ o amânare a d c a l e n d a s a acestei reforme.

Ei dér au făcut sĕ se reîncépă agitaţiile între locuitorĭ. Pe mâne, Duminecă, este convocată o mare adunare revoluţionară cu scopul de-a protesta contra acestei mamopere turcescĭ.

In acelaşĭ timp ambasadorii din Constantinopol ai puterilor, au cerut dela Pórtă sĕ-şĭ retragă ordinul, prin care marele-vizir a poruncit guvernatorului funcţionarea mai departe a tribunalelor de adĭ. Décă Sultanul şi Sublima Pórtă nu se vor supune, atuncĭ e mai mult ca sigur, că revoluţia va bate érăşĭ la cóstele Cretei.

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Mitică Singureanu.

Prăvălia luĭ Domnu Năstase Ionescu, din strada Virgiliu, tótă diua stă închisă. Cum dă sórele în deséră, lăutarii se înfinţéză la posturile lor, fetele care servesc îşĭ pun şorţurĭ curate, îşĭ fac cârlionţii şi aşteptă pe la mese.

Nu de geaba a fost Domnu Ionescu sergent-major în cavaleria română.

— Domnule, sĕ-i daĭ omuluĭ, Domnule, mâncare şi băuturică nóptea, că nu-l vede nimenea când plécă din prăvălie.

Când a eşit din serviciu avea un capitaluş bunicel făcut mai din lefşóra luĭ, mai din una, mai din alta, cine-l întreba?

Ce s'a gândit: „capitalul, Domnule, nicăirĭ nu-ĭ mai sigur ca 'n prăvălie; eĭ! da câte prăvălii nu sunt? trebue ceva mai deosebit" şi atuncĭ şi-a dis: „lăutarĭ, lăutarĭ şi fete care sĕ servéscă, băuturică şi ceva mezelurĭ, care sĕ ţină de urît băuturiĭ". Numai atuncĭ s'a hotărît de şi-a închiriat o casă, a făcut câte-va mese rotunde, pe care le-a învălit cu feţe colorate cu capete de cai pe ele, şi-a trântit afară o firmă în roşu: „Năstase Ionescu, la Chipiu lui Mihaiu Vitézu" şi tréba mergea bine.

Răbda mult Domnu Năstase dela muşterii de tóte felurile, că aşa-i bresla, dér nu da nicĭ-odată pe datoriă; scia el mai dinainte, că sunt ómenĭ, care te cicălesc cu gura până-ţĭ fură paraua din busunar şi d'aceea a tipărit pe o placă négră cu slove marĭ albe: „adĭ cu banĭ, mâne fără banĭ" şi a atêrnat'o în fruntea prăvăliiĭ ca s'o vadă lumea sĕ nu mai céră nimic în dator.

Consórta domnului Năstase, cocóna Săftica, e cheia prăvălii, pentru-că, orĭ-cum femeia-ĭ mai cuminte, ea nu-şĭ perde cumpătul ca bărbatu 'n lume aşa de multă. Cocóna Săftica vede tot, împarte tot, pentru-că-i bine sĕ trécă pe sub ochii stăpânului marfa ce o dai la muşterii.

Domnu Năstase nu vrea sĕ se amestece într'astea, cum am dice în bucătăria negustoriĭ. El are alte lucrurĭ mai de sémă de făcut. Aşa, sĕ stée de vorbă cu lumea, cu tinerii, sĕ discute politică, sĕ se mai cinstéscă cu vre-un cunoscut, el dór' nu-i muiere. Şi d'aceea Domnu Năstase, înalt cum era şi cum începuse sĕ se cam îngraşe, cu capul mare şi cu pĕrul tuns mĕrunt, cu mustăţile şi sprîncenile stufóse şi cam lăsate în jos, cu musca luĭ dela buza de jos, şi cu nasu-i borcănat şi roşiu ca o créstă de cocoş, se îmbrăcă în redingotă négră, cu pantalonĭ de dril şi se plimba printre mese cu mânile la spate, surîdênd în drépta şi în stânga. Din când în când chiamă câte o fată din cele ce serveau şi numai atât îĭ dicea: — Domnule, ţi-am spus d'atâtea orĭ décă nu te trage inima, lasă-mĕ pe mine sĕ servesc; nu-mĭ place! nu-mĭ place! — séu se întorcea la lăutarĭ şi dor' le făcea cu ochiu: — Una milităréscă, Domnule!

Se dusese vestea de prăvălia „La chipiu luĭ Mihaiu Vitézu", şi lume în tóte serile de nu-ţĭ puteai trage sufletul.

De cât-va timp începuse sĕ viă şi lume mai bună, nimenĭ nu scie ce-o atrăgea, aşa-i când îĭ ese numele la câte unu. Dela o vreme se încuibaseră şi câţĭ-va studenţĭ şi, cum ăştia sunt gură multă şi trĕbă puţină. Domnu Năstase nu prea era mulţumit la început, ba chiar se uită cam chiorîş la eĭ şi îĭ păndea sĕ vadă cam ce consumă şi cam unde le sunt ochii. Incetu cu încetu însĕ, domnu Năstase se obicĭnuise aşa de mult cu eĭ, că nu 'i s'ar fi ales de o séră, décă ar fi lipsit studenţii şi mai cu sémă Mitică Singureanu.

Mitică Singureanu era student la drept de 12 anĭ, nu că n'ar fi putut învĕţa, dér viéţa de student e mai fără grijă, — şi ce-i aea sĕ trecĭ prin cărţĭ cum trece gâsca prin apă?

Băiat de cârciumar, din satul Baboenĭ, se ducea rar p'acasă şi cum scia el sĕ vorbéscă bine — că d'aceea învĕţa şi dreptul — îĭ făcea fórte lesne pe tatăl sĕu, om simplu, sĕ crédă, că 100 de lei pe lună, nu-i ajunge, şi la plecare mai ciupea şi ceva dela mă-sa.

Om de principii cum era Mitică Singureanul, îl avea şi pe acesta: Sórele e prea mare, pĕmêntul prea mic, razele sórelui prea luminéză tare pĕmêntul, lumina prea mare strică ochii, „prin urmare, eu, *mon cher*", dicea el, „décă aş fi fost Dumnedeu, aşĭ fi lăsat ca lumea sĕ dórmă diua şi sĕ lucreze nóptea". Principiile erau lucru mare la Mitică Singureanul şi nu s'ar fi abătut dela dênsele, sĕ-l fi picat cu céră.

Şi d'aceea, regulat, ca răsăritul sóre-

Pomenile séu comândările.

Un amendament la propunerile părintelui Mănase pentru Sinodul archidiecesan gr. cat.

Părintele „Manase“ a publicat în „Gazeta Transilvaniei“ (Numerii 234—239) un şir de articulĭ, pe carĭ îi începe cu „Am tăcut şi tăcem“. In aceştĭ articulĭ d-sa scrie şi propune multe şi bune lucrurĭ de făcut şi decretat în viitorul Sinod archidiecesan greco-catolic, ce se va deschide Marţia viitóre la Blaşiu. Intre altele ne arată dorinţa sa şi asupra *pomenilor* séu *comnândărilor*. Provocându-se la hotărîrile conciliului provincial din 1872, care în capitulul X numesce acéstă datină *„laudabilă“* — dice: „Aşa ar şi fi, décă pomana „s'ar face după cum o contempléză „acel articul; căcĭ ce e mai frumos, „ce e mai laudabil, decât a şterge „lacrimile celor flămêndĭ şi a mângăia pe cei lipsiţĭ“.

Eu nu cunosc motivele, carĭ au îndemnat conciliul din 1872 a decreta séu a propovědui acéstă învěţătură; dér orĭ-carĭ ar fi fost acele motive, nu mi-se par a fi adevěrate. După părerea mea, pomana nu se face pentru-ca sě stérgă lacrimele celor flămândĭ şi pentru a mângăia pe cei lipsiţĭ. Ea se face pentru a ocupa, pentru a distrage şi mângăia pe ai familiei rěposatului, carĭ cuprinşĭ de durere pentru pierderea scumpului şi nepreţuitului rěposat, sânge din sângele lor, carne, trup şi suflet rupt şi depărtat din sinul, din braţele lor, cuprinşĭ şi striviţĭ de supěrare, atâta sunt de frânţĭ, încât încétă a funcţiona, aşa dicênd, tóte simţirile, cu deosebire stomacul, motorul şi puterea de viéţă, de bucuriă a tótă făptura.

Spune-ţi-mĭ, mě rog, care e mijlocul mai corěspundětor pentru a împiedeca şi, décă nu s'a putut împiedeca, a alunga acéstă încetare de funcţionare a stomacului? Mişcarea, alergarea, înălţarea sufletului peste durerea, ce l'a cuprins.

In acéstă mişcare şi stare a sufletului cred eu, că se află motivată ţinerea şi făcutul comândărilor.

Strămoşii noştri au fost mai marĭ psichologĭ, adecă cunoscětorĭ ai naturei omenescĭ, decât membrii Conciliului din 1872

A încetat din viaţă, tata, mama, bărbatul, nevasta séu, ce e decât tóte mai dureros, unul din fiiĭ séu ficele nóstre: durerea ne-ar cuprinde şi ne-ar strivi de tot, décă nu ar trebui sě ne gândim îndată, cum sě-l îmormêntăm, cum sě-l chichim mai frumos în cosciug, ce cosciug sě-i facem orĭ cumpărăm, câţĭ preoţi sě chiămăm, ce comândare, ce pomeană sě-i facem; alergăm la móră sě măcinăm grâu curat pentru colacĭ, la oraş după casa de vecĭ, după luminărĭ séu céră, ca sě facă bětrânele nóstre luminărĭ, după vinars séu vin mai bun, căcĭ cel, ce-l au Evreii în sat, e numai apă şi lăturĭ etc. etc. Tóte aceste grijĭ şi îngrijirĭ ne taie durerea; mişcarea şi alergarea împiedecă amorţéla stomacului şi noi învingem, ne facem domnĭ (nu „stăpânĭ“) peste ea.

Şi décă e aşa, nu-s de părerea lui Manase, ca sě nu se mai facă pomană. Acéstă datină nu e de origine creştinéscă, ea s'a început şi ţinut chiar şi de strămoşii noştri păgânĭ *pro diis manibus*, nu din punct de vedere moral, ci din punct de vedere material, ca sě aibă morţii merinde şi banĭ pe drumul cel lung, până sě-i trécă Caron la veciă.

Şi chiar décă nu ar fi aşa, *„abusus non tollit bonum usum“*. Şi apoi la toţĭ ni-e mai scumpă sănětatea şi viéţa, decât starea şi averea. Câte vorbe, câte glume se fac şi se spun la petrecerĭ, carĭ veselesc inima omului, — şi eu consider pomana drept petrecere. Mâncând, bênd şi petrecênd ómenii la pomană, nu pot tăcé: unul spune, cum a fost de supěrat când a murit tatăl sěu, altul când 'i-a decedat nevasta, al treilea copilul etc., aducênd casurĭ de felul celui present. Şi după ce le spune fiă-care în felul sěu, le comentéză şi încuragiéză pe cei supěraţĭ. Mare minte a avut Virgiliu, când a scris: *„Solatium miseris socios habuisse malorum“*.

Minte sě aibă şi Sinodul. Sě nu ia mica bucătură din gura preoţilor pentru una mai mare, ce mi-se pare în depărtare.

Da! Şi eu subscriu şi primesc ideia de multă laudă a vrednicului Manase, de-a se face reuniunĭ de temperanţă etc. Pentru a ajunge la asta, eu propun sě se voteze un canon, ca la comândărĭ (pomenĭ) sě nu fiă iertat a se mai folosi şi bea vinarsul, ci décă cei ce pun pomană nu au vin, banii ce 'i ar fi dat pentru vinars, sě-i dea pentru fondul de binefacerĭ.

Motivez acest amendament-propunere prin aceea, că décă e drept, că vinul veselesce şi pânea întăresce inima omului, cum ne lasă scris David, apoi e mult mai drept şi adevěrat, că vinarsul irită, turbură, revolteză simţirile şi inimele celor ce-l beau, fiă acasă, fiă la pomenĭ, fiă în locande; din asta urméză sfedĭ, certe, bătăi, spargerĭ de cap, frângerĭ de mânĭ şi picióre, carĭ tóte în alte locurĭ şi împrejurărĭ calea valea, la pomenĭ însě nicĭ-decât şi nicĭ într'un cas nu se pot suferi. Decĭ ca sě nu se întêmple, trebue stêrpit isvorul lor, adecă beutul vinarsului. Prin urmare propun sě se aducă un canon în felul acesta:

Considerând, că de un timp încóce creştinii noştri, în locul vinului usitat la bětrânĭ, folosesc la pomenĭ (comândărĭ) vinars;

considerând, că vinarsul nu e beutură naturală, ci artificială, preparată din multe ingredienţe stricăcióse sănětăţii;

considerând, că acéstă beutură irită şi turbură sângele celor ce o béu, din care se iscă certe, bătăi şi alte rele, pe carĭ legea le pedepsesce:

Pentru a preveni acestea şi a feri pe credincioşii noştri de urmările lor. Sinodul decide, că:

după publicarea acestui canon sě nu fiă iertat a-se mai folosi, distribui şi bea vinars la comândărĭ etc., ér acele comândărĭ, carĭ s'ar pune şi s'ar da cu acéstă beutură, preoţii noştri sě nu le binecuvinte, sub pedépsă de-a pierde patrafirul pentru 2—3—6 lunĭ, după cum va găsi de cuviinţă Venerabilul Consistor, după repeţite transgresiunĭ.

Doctorul Tanase.

Procesul Mehadicanilor.

In 10 Noemvre n. s'a început la tribunalul din Caransebeş pertractarea finală în procesul nefericiţilor Mehadicanĭ, carĭ în luna lui Iunie a anului curent au fost ucişĭ şi rěniţĭ prin glonţul nemilos al gendarmilor.

Acusaţĭ au fost 15 inşĭ. De apărător au avut pe vrednicul advocat român din Lugoş d-l Coriolan *Brediceanu*. După compunerea tribunalului, s'a păşit îndată la ascultarea acusaţilor. Georgiu Urechiatul, care încă a fost chiămat la pertractare şi care este primar în Mehadica a spus pe scurt cum au fost întêmplările din diua de 24 şi 26 Iunie a. c. El nu învinovăţesce poporul şi nicĭ pe unul dintre acusaţi şi a declarat presedintelui pertractării, că nu cere pedepsirea lor.

Acusaţii Iacob Şandru, Nicolae Şandru, Mihaiu Fetescu, Petru Şandru şi toţĭ ceilalţĭ arată prin mărturisirile lor, că nicĭ pe departe nu s'au purtat cu gândurĭ rele, cu atât mai puţin cu voinţa ce li-se imputá de-a omorî pe primar. Ei au voit numai sě-şĭ céră dreptul lor, pentru ceea-ce nu pot fi pedepsiţĭ.

S'a procedat apoi la ascultarea martorilor între carĭ scriitoraşul de notar Scheidel, care a făcut arătare contra Mehadicanilor, şi ascultarea celor 6 gendarmĭ în frunte cu locotenentul lor Bányai, carĭ au sěvêrşit baia de sânge dela Mehadica. Se înţelege că toţĭ aceştia au mărturisit, că poporul armat cu sape, lopeţĭ şi bâte au voit sě stîngă din ură viaţa primarului. Infăţişarea gendarmilor cu acusaţii a fost classică. Acusaţii cereau sě le spună gendarmii romănesce, dér aceştia nu sciu. Unul dintre judĭ a scurtat lucrul, căcĭ s'a mulţămit cu declararea dată în unguresce: „ez is itt volt“. Un gendarm dice lui T. Fetescu: „tu dis, că fost cătană în Bosnia“. Bětrânul îi rěspunse: „Ce Bosnia, când am fost eu cătană, tu nicĭ nu erai pe lume“.

După-ce apěrătorul *Brediceanu* a cerut, ca solgăbirěul şi gendarmii sě nu fiă admişĭ la jurămênt, pentru-că sub conducerea lor s'au petrecut cele întêmplate şi după-ce tribunalul n'a primit acéstă dréptă cerere, ci i-a jurat pe toţĭ, şedinţa primă a pertractării s'a închis, continuându-se a doua di în 11 Noemvre.

Despre pertrcotarea din diua a doua primim următorul raport.

*

Caransebeş, 11 Noem. 1896.

(Raport special al „Gaz. Trans.“)

Pertractarea se începe la 9 óre. Ca apěrător a mai venit advocatul Dr. Isidor Pop din Lugoşiu. Se continuă cu ascultarea martorilor.

Filip Rădoiu a fost în diua aceea la cancelaria notarială după ţîdule de vite. A vědut mulţĭ ómenĭ adunaţĭ, carĭ se rugau sě elibereze pe cei deţinuţĭ. Ómenii au fost toţĭ cu căciulile în mână. La întrebarea advocatului décă a vědut la ómenĭ bâte, furcĭ, sape séu alte arme, rěspunde, că ómenii au avut numai căciulele în mânĭ.

Iosif Fotoc învěţător în Mehadica a fost la 26 Iunie în Orşova cu Petru Şandru şi întorcêndu-se pe la 2 óre p. m. a fost chiămat la cancelaria notarială. S'a adunat popor mai mult şi întrebând pretorul, că ce voesc, li-a dis sě-şĭ alégă bărbaţĭ de încredere. Poporul a ales pe Iacob Şandru şi Petru Şandru. Pretorul a eliberat pe aceştĭ doi, ei eşind dela cancelaria notarială au plecat către casă. Petru Şandru a făcut poporului semn cu pălăria sě se liniştéscă şi sě se îndepărteze. Nu a observat, ca Petru şi Iacob Şandru sě se fi întors. După eliberarea acestora, au venit muierile celor deţînuţĭ şi au rugat pe locotenent sě elibereze şi pe aceia. Spune, că poporul abia atuncĭ a pretins eliberarea lui Iacob şi Petru Şandru, când a fost provocat din partea pretorului sě-şĭ alégă bărbaţi de încredere. Numěrul celor presenţĭ a fost 100—150. El a privit la popor din feréstra cancelariei, dér nu a vědut la nicĭ unul arme.

Mitiu Riteş. Când a întrebat pretorele poporul, că ce voesce, şi-au luat toţĭ căciulile şi s'au rugat sě elibereze pe Iacob şi Petru Şandru. Aceştia fiind eliberaţĭ s'au depărtat şi după ei s'au dus toţĭ ómenii cei bunĭ, ér lângă pórtă au mai rěmas numai câţĭ-va dintre cei mai rěi.

---

lui, apărea séra la domnu Năstase, cu jobenul pe céfă, cu părul vîlvoiu, cu ochelarii în vêrful nasului ca sě pótă vedea pe d'asupra lor, cu barba-i négră şi ascuţită, şi, cum era el înalt şi subţire, tótă lumea întorcea capul spre el când întra, mai ales că avea obiceiul de trîntea uşa după el. Cum întra, se oprea la uşă, se uita mândru peste mese, suridînd despreţuitor şi apoi se ducea drept la domnu Năstase, unde ar fi fost, şi-i dicea: — Nene Năstase, astă-séră n'am nicĭ un ban, facĭ cinste? — Bucuros neică, îi rěspundea domnu Năstase, şi se scula de unde era şi se îndreptau la masa din colţ, mai departe de lăutarĭ, ca sě discute în linişte. Da' cine nu cunoscea pe Mitică Singureanu? Când se aprindea în discuţie cu domnu Năstase toţĭ se sculau şi alergau la masa lor.

— Ce mai veste, poveste, Mitică? Ajunseseră de-şĭ diceau pe nume.

— *Sapristi, je suis rassasié, mon cher!*

— Da' ce-ai, Mitică?

— Ia sunt plictisit, nene Năstase. Şi cum sě nu fii? Sě n'ai tu un ban în buzunar, om în tótă firea şi ciocoii sě se scalde în aur. Spune d-ta, drept e, cinstit e, — ba nu děu, bine a făcut cine a făcut lumea asta?... Cum? muncitoru ăla lucrédă de cum rěsare sórele şi până apune, şi dumnealor, ciocoii, sě răsfaţă în cele mai elegante trăsurĭ, mănâncă tot ce-i mai bun şi dorm în mătăsurĭ. Când mě gândesc, nene Năstase, ce nedreptate-i în lumea asta, uite, nu sciu cum îmĭ vine, mě înţelegĭ? Mě dóre, mě dóre!

— Aşa a lăsat Dumnedeu, Mitică, ce sě-i facĭ? Unu-i mai muncitor, altu-i mai leneş, unu-i mai cheltuitor, altu-i mai strîns; n'ai vědut d-ta, domnule, olarul face óle şi mai aşa şi mai aşa, după cum se întêmplă.

— Ah! nene Năstase, lasă-mě cu esemplele! Mě înţelegĭ, óla-i ólă, omu-i om. Ce vre-i sě-mĭ spui cu asta? Óla nu simte, nene Năstase, óla nu simte, da' omu-i făcut din carne şi óse, omul are nervĭ, are minte, are inteligenţă. Lasă-mě, nene Năstase; natura e nedréptă mě înţelegĭ, e nedréptă de tot, nene Năstase.

— Vrei sě diсĭ că Dumnedeu n'a fost cu minte, când ne-a făcut? Da ia gândesce-te, Mitică. Pune-te d-ta, Domnule, în locul lui şi di: am sě fac lumea; da di, de un esemplu, am sě fac o grădină, şi di: am sě pun, Domnule, numai merĭ, orĭ numai perĭ, orĭ numai caişĭ. Frumos ar fi?

— Dumnedeu, ai? Dumnedeu, nea Năstase!?... Apoi décă Dumnedeu ar fi croit lumea asta, îi făcea aşa de nepotriviţĭ?... Capitalul, nene Năstase, iată Dumnedeul burghedilor, iată Dumnedeul ciocoilor.

Ia spune-mĭ, Nene Năstase, ai audit vre-odată de Marx.

— Nu dragă, Mitică; vine p'aicĭ?

— Ha! ha! ha! şi eu mai stau de vorbă cu D-ta! Fără supărare, d-ta eştĭ un ignorant, nene Năstase; scii noi aşa suntem, spunem omului drept şi te rog sě nu te superĭ.

Marx, d-le, mě înţelegĭ, îl chiamă şi Carol, aşa că numele lui e Carl Marx. Marx ăsta, împreună cu Enghel, Bebel şi alţĭ ómenĭ marĭ, au capitalul; capitalul e totul. Şi ce-a dis ei? Dumnedeu nu există, séu cel puţin nu-l vedem. Sciţĭ voi cine-i Dumnedeu? Capitalul.... După cum ruléză capitalul, aşa şi ómenii, séu mai bine, acei care au capital îi înmulţesce pe spinarea sărmanilor lucrătorĭ. *Par exemple*, un burghez înfiinţéză o fabrică. El dór' bagă capitalul şi angajéză lucrătorii şi pe urmă d-lui, mě înţelegĭ, se plimbă cu mânile la spate şi observă. El ce risc'aicĭ? Ce riscă? sě-mĭ spui d-ta? Nu-i aşa? Dór' capitalul. *C'est Clair*... Da bietu muncitor?

Acum cred, mě înţelegĭ, că totul e capitalul, şi că Dumnedeu e o închipuire. Capitalul, ăsta e Dumnedeu, şi alt-ce-va nimic; — mě 'nţelegĭ?

— Şi cum, mě Mitică, Dumnedeu sě nu fiă de loc, de loc?

— De loc, *mon cher!*

— Nu sě póte, mě Mitică.

— Děu, nu, crede-mě pe mine, se înşală lumea.

— Mě, mie mi se pare, că ăi de spun lucrurile astea sunt cam ţigniţĭ.

— Ţigniţĭ sunt ei de cred în el.

— Cum? adecă eu, nevastă-mea, copiiĭ şi neamurile mele sunt ţigniţĭ?... Ia fă bine şi-ţĭ měsóră cuvintele, când vorbescĭ cu mine, m'ai înţeles? Că te bag sub masă, Domnule!

— Stai, nene Năstase, n'o lua aşa. Stai cu binişorul. Ce-am dis eu?

— Nu vreu sě sciu, Domnule.

Când au împins de pórtă și au cerut sĕ lapede pe primariu din slujbă, Iacob și Petru Șandru n'au fost de față. Sape, greble, bâte séu alte arme n'a vĕdut. Aci d-l jude Kelemen află de lipsă a constata, că afirmările acestea ar sta în contradicere cu cele ale gendarmilor și ține a-se lămuri lucrul, ér d-l advocat Bredicean ca apărător reflecteză, că n'a tras la îndoială erĭ spusele gendarmilor, că poporul a fost înarmat, rógă decĭ sĕ se constate, că martorul de față n'a vĕdut arma.

Dimitrie Urechiatu scie, că pretorul a cerut dela popor se-șĭ alégă bărbațĭ de încredere, și atuncĭ s'a rugat poporul sĕ-i elibereze pe Iacob și Petru Șandru. Aceștia s'au depărtat imediat, ér lângă pórtă au mai rĕmas câțĭ-va *becherĭ*. Au fost vre-o 200 ómenĭ. Ómenii n'au strigat, ci s'au rugat cu căciulile în mânĭ. Arme n'a vĕdut.

George Neagu spune, că a fost chiămat la casa notarială, ca jurat. Ómenii n'au strigat, ci s'au rugat de pretor se facă alegere nouă de primar. Pórta n'a fost împinsă de ómenĭ, ci scăpată din mâna d-lui locotenent, și fiind pórta slabă la țițîna de jos, s'a deschis. Atuncĭ n'a mai vĕdut nimic de foc. Ómenii n'au strigat, că voesc sĕ omóre pe primar, ci sĕ l dee din slujbă afară. N'a vĕdut arme la ómenĭ, ci toțĭ au fost cu căciulile în mână. Gendarmii au pușcat de 2 orĭ din curte și apoi eșind pe stradă au pușcat încă odată 3 în sus și 3 în jos.

Preotul Coca spune, că a fost în cancelaria cu învĕțătorul, fiind acolo citat din partea locotenentului. Ómenii n'au strigat, arme n'a vĕdut. Când s'a pușcat, a fost acasă. Iosif Drăghiciu și Nicolae Ghimboșa spun tot ca ceialalțĭ, că ómenii n'au strigat, ci s'au rugat numai. Arme n'au vĕdut.

Urmeză ascultarea martorilor din alte comune, și adecă: Șandru Fisteag Ignat din Globu-raiova, Mathei Trebuiann, Petru Trebuianu, Petru Jenia și Chirila Popescu din Verendin, carĭ au fost de față la cele întêmplate. Ei s'au dus la Mehadica după țidulă de vite și neputênd căpăta îndată, au fost silițĭ sĕ aștepte. Toțĭ mărturisesc, că nu a fost nicĭ o disordine, ci poporul a stat cu căciulile în mânĭ și s'a rugat sĕ elibereze pe cei închișĭ. Au audit toțĭ, că s'a strigat: *„afară cu primarul din slujbă, sĕ se țînă alegere“*, dér de omor n'a fost vorbă. Și aceștia mărturisesc, că gendarmii au eșit afară din curte și au pușcat după ómenĭ. Arme n'au vĕdut la ómenĭ.

E interesant, că la pertractarea de ierĭ gendarmii învinovățiau mai mult pe Ioan Baderca, ér martorii din Verendin spun toțĭ, că ei când au început gendarmii sĕ pușce, au intrat în casa lui Baderca, care este în imediată apropiere și l'au aflat în chilie. Unul dintre aceștĭ martorĭ a dus înlăuntru pe mama lui Baderca, care a fost pușcată, și atuncĭ Ioan Baderca era în casă dimpreună cu soția. Nu scim cine l'a putut cunósce mai bine pe Baderca și cui sĕ dăm mai mult credĕmênt: ómenilor, carĭ sunt din vecinătate, séu gendarmilor, carĭ atuncĭ au ajuns pentru prima dată în comună?

Incepêndu-se pertractarea, președintete doresce, ca toțĭ martorii ascultațĭ înainte de amédĭ sĕ fiă jurațĭ.

Procurorul rógă, ca Mateiŭ Trebinau, Petru Trebinau, Petru Ienia și Chirilă Popescu din Verendin sĕ nu fiă admișĭ la jurămênt, *pentru-că fasiunile lor stau în contradicere cu fasiunile martorilor de până aci, adecă a gendarmilor și pretorului.* Audĭ logică! sĕ respingă nisce martorĭ, carĭ au avut tăria sĕ spună tot, ce au vĕdut și dintre carĭ unul a dis în decursul ascultării, când îl întorceau în drépta și în stânga, că *nicĭ pentru tatăl sĕu nu îșĭ dă sufletul*, el spune numai ce a vedut, și a audit.

Apĕrătorul *Brediceanu* reflecteză la cele dise de procuror și arată, că jurarea acestor martorĭ este necesară, pentru-că toțĭ mărturisesc, că au aflat pe Ion Baderca în chilie, când s'a pușcat, tocmai pe acela, pe care gendarmii îl acusau mai tare.

Tribunalul respinge cererea procurorului și admite pe toțĭ martorii la jurămênt.

Un incident. La statorirea speselor, întrébă judele pe învĕțătorul Fotoc, că ce salariu are, învĕțătorul rĕspunde, că are 2 fl. pe di. Óre este acésta adevĕrat D-le învĕțător? Apoi întrébă pe preotul Coca, cât cere pentru dilele perdute, și el pretinde 10 fl. Audênd mai târdiu, că învĕțătorului 'i-s'a votat 12 fl. 50 cr., începe preotul sĕ facă larmă, că el capătă mai puțin decât dascălul. Nu banii sĕ-țĭ fiă lucrul cel dintâiŭ părinte, ci plinirii chemării și ar fi bine, décă țĭ-'ai pune la inimă cuvintele judelui, care cu drept cuvênt 'țĭ-a dis, că ai fugit, când a fost poporul D-Tale în pericul și când ar fi avut mai mare lipsă de D-ta. Fiind învĕțătorul întrebat, décă n'a observat el, că poporul și mai 'nainte s'a adunat și s'a sfătuit în privința ocupațiunilor, rĕspunde, că nu scie nimic, pentru-că *D-sa nu are datină, sĕ se amestece în popor, și sĕ vorbéscă cu el, ci stă mai mult acasă.* Pentru D-deu, dér așa de departe am ajuns noi, că preotul și dascălul nu mai stau cu poporul de vorbă, dér apoi cine sĕ înveţe și sĕ conducă poporul la cele bune? Perirea nóstră din noi! Observ, că atât preotul cât și învĕțătorul sunt de nascere din Mehadica, și astfel ar trebui sĕ cunóscă tóte nĕcasurile poporului, dér sĕ nu se certe la tribunal pentru spese.

După depunerea jurămêntului se continuă cu ascultarea martorilor.

Ivanovsky Nándor, coșer în Teregova, spune despre cele întêmplate în diua de 24 Iunie. Nu s'a certat, ci a întrebat numai pe primariu despre contractul făcut cu el.

Martorii Ion *Șandru* din Globu-Craiovei și Gheorge *Gaița* din Verendin au fost de față la cele întêmplate și au vĕdut, că ómenii sĕ rugau cu căciulile în mână. Arme n'au vĕdut. Au vĕdut, când au eșit gendarmii din curte și au pușcat după ómenĭ. Tot astfel mărturisesce și Traian *Gherescu* din Corniereva, cocișul locotenentelui de gendarmĭ.

Gheorghe Frânculescu, Teodor Teleagă și Iancu Bălan spun, că pórta dela casa notarială a fost totdéuna stricată și, décă numai te atingĭ de ea, sare din țițîna de jos.

Finindu-se ascultarea acestor martorĭ, procurorul, cere, că numai Ivanovsky și Gherescu sĕ fiă admișĭ la jurămênt, ceialalțĭ sĕ fiă respinșĭ, tot din motivul, că fasiunile lor nu consună cu ale celorlalțĭ.

Apĕrătorul Dr. Isidor *Popp* cere, sĕ fiă admișĭ toțĭ martorii la jurămênt, cu atât mai vêrtos, că D-l procuror nu aduce nimic în contra lor și presupunerea D-sale e greșită. Tribunalul respinge cererea procurorului. După acestea președintele cetesce fasiunile mai multor martorĭ, carĭ n'au fost chemațĭ la pertractarea de astădĭ și dice, că în ele sunt lucrurĭ neînsĕmnate, d. e. *că gendarmii au pușcat în sus și în jos după ómenĭ.* Acestea sunt înaintea D-lor lucrurĭ neînsĕmnate!! Din tóte fasiunile cetite sĕ constată, că ómenii au fost numai cu căciulile în mână și n'au strigat, ci s'au rugat.

Sĕ încep vorbirile:

Procurorul espune acusa, recitând simplu cele cuprinse în actul punerii sub acusă și dice: comitatul a decis măsurarea ocupațiunilor din islazele comunale, ocupanții s'au opus și în Mehadica au rĕspândit unii minciuna, că primarul Gheorghe Urechiatu a vêndut pămêntele ómenilor. In 23 Iunie a mai venit și coșerul și s'a desvălit o incorectitate în manipularea competinței coșerului, s'au făcut vorbe, sfadă. Șandru Petru l'a scuipat pe primariŭ. In 24 Iunie ar fi fost sĕ iésă la fața locului Conducĕtorul cărții funduare Pongratz din Teregova, dér fiind mulțĭ ómenĭ înaintea casei comunale și temându-se de purtarea agresivă din partea poporului, a fost silit a trece prin Mehadica și a-se reîntórce la Teregova. Scheidel vice-notarul (?) trebui sĕ facă arĕtare despre purtarea poporului la notariŭ, notarul la gendarmĭ în 25 Iunie în comună. După lista primită adună 16 inșĭ și îi opresc spre ascultare. Vine apoi locotenentul de gendarmĭ Bányai și pretorul Deleveaux. Pe acesta îl silesce poporul adunat sĕ elibereze pe cei deținuțĭ, apoi sĕ'l deie afară pe primar, sĕ'l omóre, sĕ-'l tragă în țapă, și după-ce li-sĕ denégă, deschid pórta de 2—3 orĭ în mânĭ cu furcĭ, cóse, sape și așa au fost gendarmii silițĭ sĕ se foloséscă de arme. Gendarmii au recunoscut în acusațĭ pe făptuitorii acestei violențe. De aceea ridică în contra tuturor acusă pentru tumult cu scop de violență în contra autorității publice pe basa §§-lor 163 și 168 ai codului criminal.

După predarea sécă și lipsită de orĭ ce argument, urméză frumósele vorbirĭ ale apărătorilor Coriolan *Brediceanu* și Dr. Isidor *Popp* din Lugoș. Pe Brediceanu îl cunóscem deja de mult ca cel mai aprig apĕrător al causei naționale și cu plăcere trebue sĕ constat, că la pertractarea de astădĭ s'au putut toțĭ convinge, că D-l Dr. Isidor *Popp* este un om de inimă, condus de adevĕratele interese ale poporului român și nu de lăcomia după banĭ. Onóre D-lor advocațĭ Brediceanu și Popp, că au alergat sĕ scótă nația din pericul; rușine unor advocațĭ din graniță, carĭ au fost provocațĭ sĕ priméscă apĕrarea, și nu au voit. D-l Nemoian, marele nostru advocat — din gură —, sĕ laudă în continu cu naționalismul D-Sale și când se cer fapte, se ascunde în tufă.

Raportor.

*

Despre sfîrșitul procesului am primit alaltăséră o scire telegrafică, în care ni-se spune, că dintre cei 15 acusațĭ *3 au fost osêndițĭ la câte* **2 anĭ închisóre**, *6 la câte* **1 an**, *1 la* **16 lunĭ**, *1 la* **3 lunĭ**, *ér 4 au fost achitațĭ.*

Contra acestei nemilóse sentințe, apărătorii au anunțat recurs. Acusații, carĭ se aflau în arest preventiv, au fost pușĭ în libertate.

Osênda tribunalului din Caransebeș este o nouă dovadă cum se împarte dreptatea la noi față de Românĭ. Mehadicanii împușcațĭ, rănițĭ și batjocorițĭ, și tot ei osêndițĭ la anĭ de temniță.

Alegerea de deputat din cercul Tecei și Ormenișului.

Din Câmpiă, 11 Nov. n. 1896.

In cercul Tecei și al Ormenișului de Câmpiă au pășit ca candidațĭ de deputațĭ: Dozsa Endre cu program guvernamental și Putnoky Domokos, mare proprietar în Archiud, cu program oposițional. In 17 Nov, Dozsa Endre s'a presentat în Cosma, unde înaintea alegĕtorilor de-acolo și jur și-a desvoltat programul; de față dintre Românii, carĭ se țineau a fi inteligențĭ, nu a fost nimenea, afară de în vecĭ flămêndul și nesăturatul preot *Ioan Câmpianu* din Băița, ținêndu-se de proverbul: *„bis repetita vallebit“*, pentru-că și la alegerea lui Dozsa din April a. c. numai el a luat parte. După-ce și-a finit Dozsa vorbirea, preotul Câmpianu 'i-a gratulat, s'a pus la masă și s'a ospătat tótă nóptea cu tocană de capră, a beut și toastat în onórea eroului dilei.

Contra-candidatul Putnoky, se înțelege de sine, că încă a umblat încóce și încolo spre a se recomanda bunăvoinței alegĕtorilor. Despre Putnoky se vorbesce, că ar fi avut ca corteș un preot român, care

— Muncitorul nu trebue ocrotit? E vorba de ei sĕracii, de salarul lor.

— Ei, și? Ce-mĭ pasă mie?

— Vreau sĕ dic, că lucrătorilor trebue sĕ li-se reducă órele de lucru. De ce? Pentru-că Marx susține, că omul décă muncește, obosește; și obosindu-se, slăbesce.

— Ei?

— Ei? sĕ li-se reducă numĕrul órelor; d. es. la opt.

— Hm. Adevĕrat proverbu-ăla: pomul se cunósce după róde și omul după fapte. Sĕ dicem, d-le Mitică, cumcă d-ta ai un capital și ai deschis o prăvăliă, orĭ țĭ-ai băgat capitalul într'o fabrică și ți-ai tocmit lucrătorĭ. Acuma, deu, sĕ lăsăm discuția, sĕ vorbim noi între noi omenesce, ți-ar venì sĕ-țĭ lucreze lucrătorii numai opt óre?

— Mai întâiu, *mon cher*, eu nicĭ-odată n'am sĕ am cel mai mic capital, fiind-că-l desprețuesc mai întâiu, pe urmă, — chiar décă așa avea un capital — n'aș pune pe lucrătorĭ sĕ muncéscă mai mult de opt óre pe di, fiind-că eu, mĕ înțelegĭ, am inimă...

Așa discută domnu Năstase Ionescu cu Mitică Singureanu, mai în tóte serile până în revărsatul zorilor, tóte cestiunile însemnate, iar lumea de prin prejur ascultă cu gura căscată, aprobă orĭ nu cu capul, ba câte unul îșĭ trage scaunul lângă d-l Mitică și îl privesce cu drag cum dă din mânĭ, cum îșĭ trântesce pălăria, cum se scólă în picióre și cum amenință cu degetul pe adversar.

— Ei, când o eși ăsta advocat, îi bate pe toțĭ, nu vedĭ ce gură are? Da și domnu Năstase nu se lasă, nu se lasă de loc, îmĭ place.

. . . .

In diua de Sîmpietru, în satul Baboenĭ, e mare zarvă. Lumea umblă pe ulițĭ ca furnicile. Care mai de care în haine mai curate se îndrepteză spre biserică, par'că ar fi di de Paște. Biserica geme de lume, nu-i mai încape, ér popii grăbesc slujba.

Lângă biserică — școla, împodobită ca o fată mare în dilele de horă. Sub umbrarul verde din fața școlei, sunt aședate scaune lungĭ, ér în mijloc o masă cu coróne și teancurĭ de cărțĭ pentru școlarii silitorĭ. Apoi câte-va scaune de târg pentru persóne mai deosebite, sunt înșirate împrejurul, catedrei.

— Ei soro, ai audit? O sĕ fiă frumos de tot. Ci-că o sĕ viă și d-l Mitică a lui Gheorghe cârciumarul, care învață la Bucuresci. Dice că o sĕ spue ceva la lume.

Femeile și bărbații s'au aședat pe scaune, bărbații cu căciulele în mână așteptă și tac par'că ar pădì un mort. Dascălul s'a suit la catedră. Tóte notabilitățile satului sunt de față: cocóna arendășóica, preotul, primarul, notarul.

— Ce facĭ, domnule dascăl, nu începĭ?

— Nu, așteptăm pe domnu, Mitică.

— N'ai trimis după d-lui?

— Ba da, mi-a trimes vorbă, că s'a sculat și sĕ îmbracă, trebue sĕ vie numai decât...

De-odată se face o învălmășală; femeile, bărbații și copiiĭ se scólă în picióre se dau la o parte și face loc sĕ trécă d-l Mitică. El vine cu jobenul pe céfă, cu ochelarii în vêrful nasului, se uită măreț peste lume și trece printre ei, le face cu mâna sĕ stea jos și se așédă pe un scaun lângă catedră.

Dascălul, un om bĕtrân, ține o mică cuvêntare pe care o termină așa: „școla nóstră se póte mândri adĭ mai mult ca orĭ când, căcĭ chiar adĭ, se găsesce printre noi un fiu al ei, un esemplu de ce póte sĕ facă munca și stăruința. D-l Mitică aci și-a început studiile sale, pe care apoi le-a continuat în capitala Bucurescĭ. Sunt mândru când vĕd, că un elev al meu va venì adĭ după mine, ca sĕ vĕ spue mai bine decât mine importanța școlei și a învĕțăturii“.

Dascălul se dă jos, ér d-l Mitică se sue în locul lui, îșĭ așédă jobenul pe masă, se încheiă la redingotă, îșĭ ia ochelarii de pe nas, îi șterge cu o batistă roșie, și-i pune iar pe nas, îșĭ plimbă ochii peste mulțime și începe:

„Domnelor și Domnilor,

„De mult așteptam ocasiunea fericită pentru ca eu sĕ viu sĕ vĕ spun douĕ cuvinte dela înălțimea acestei catedre. Muncitorĭ, voi viermĭ ai pămêntului, voi furnicĭ ce strângețĭ bob cu bob pentru ciocoime, v'ațĭ întrebat voi óre, cine sunteţĭ? de unde sunteţĭ? și unde mergețĭ? O! de sigur că nu!... Dómne! când mĕ gândesc!..., Cu ce sĕ încep? V'au lăsat în ignoranță! Mâne,

bietul fiind-că e de tot simplu, nicĭ nu merită a mânji colónele stimatului diar „Gazeta Transilvaniei“ cu numele lui. Audiţĭ şi vĕ miraţĭ: Acelui nenorocit şi pĕcătos preot, Putnoky 'i-a trimis un convocator de al lui *în limba română* şi cu subscrierea „*Comitetul partidei*“. Bietul preot a credut, că acel convocator e eşit dela Comitetul partidului naţional român din Sibiiu şi aşa el, *bona fide*, în simplicitatea lui a cugetat, că corteşul lui Putnoky încă ajută causei nóstre naţionale. Vedeţĭ, D-le Redactor, ce preoţĭ luminaţĭ avem noi pe aicĭ! Dela noi, dela laicĭ, aştéptă sĕ-i cinstim, dér cum vei puté cinsti pe astfel de nătărĕi, carĭ în viéţa lor nu cetesc o gazetă românéscă şi sunt mai întunecaţĭ decât întunecaţii?!

In 26 Noemvre guvernamentalii au adus miliţiă în Teaca şi au adunat toţĭ gendarmii din ambe cercurĭ. In fine sosi şi mult dorita şi aşteptata di de 28 Nov., adecă: „diua alegerei“. Din tóte părţile alergau cei flămândĭ şi setoşĭ la Teaca, ca sĕ se mai pótă odată şi ei sătura. Dintre Românii inteligenţĭ au mers la votare preoţii: Ioan *Câmpianu* din Băiţa „*canis ad vomitum*“ şi cu „*ejusdem furfuris et farinae frater*“ în vecĭ nedespărţitul sĕu soţ în crime naţionale I. Raţiu din Filpişul mic. De acest din urmă nu Vĕ miraţĭ, pentru-că: „*a bove majore discit arare minor*“, tot ce dice şi face preotul Câmpianu, Raţiu ascultă *orbesce*.

Causa candidatului Dozsa póte că era pierdută, déca nu se arătau aceştĭ „*rari nantes in gurgite vasto*“ sub pórta cancelariei din Teaca, umbriţĭ de stindardele candidatului Dozsa, unde bieţii pĕcătoşĭ, galbenĭ ca céra şi tremurând aşteptau momentul votărei şi triumfarea causei lor, ca aşa în urmă sĕ pótă dice omului sĕrbătorit: „*In manus tuas Domine commendo spiritum meum*“, pentru-că aceştĭ pĕcătoşĭ naţionalĭ publicĭ sunt de firma credinţă, că un deputat dietal pentru care vor vota ei, e în stare a-i ferici nu numai în lumea acésta, ci şi în cealaltă.

Insĕ ce sĕ vedĭ? „*Dum Roma deliberat, Saguntum perit*“. Pe când în cancelaria Tecei s'au fost început şi decurgea votarea pe atuncĭ în hotelul „Kirscher“, tot din Teaca, contra-candidatul Putnoky cu partida lui, spre cea mai mare bucuriă a lui Câmpianu şi a soţilor lui, vĕdĕndu-se în minoritate şi-a retras candidatura. Astfel Dozsa precum în rĕndul trecut, aşa şi acum a eşit cu aclamare; neavĕnd lipsă de votul lui Câmpianu şi soţi. Dic soţi, pentru-că pe lângă aceştĭ doi preoţĭ, a mai fost preotul Lazar *Stupineanu* din Fiscut cu învĕţătorul lui. Acestor doi corespondentul din Câmpiă al „Gaz. Trans.“ le dice, că la program-discursul lui Dozsa, ţinut în Ormeniş, „erau ca măgarii printre oi“; eu din contra aicĭ nu-i pot asĕmĕna cu măgarul oilor, ci mai potrivit dóră cu cânii oilor; pentru-că numai pe de laturĭ de alegĕtorĭ umblau, spionând că pe partea cărei partide sunt mai mulţĭ, şi că óre care va triumfa, ca în fine acolo sĕ se alăture şi ei şi sĕ fiă săturaţĭ.

Sĕrace părinte Lazare! D-ta, care până trăia regretatul Viteazu, şi în cause naţionale, ca preşedintele cercurilor conchiăma alegĕtorii la consultărĭ, d-ta erai cel dintâiu, care te presentai şi după ce gustai ospitalitatea lui Viteazu, întru atâta te entusiasmai de causa naţională, încât plângeai cu lacrimĭ sórtea Românilor, şi étă acum, pĕcătosule, cum ai degenerat! 'Mĭ vine a crede, că şi atuncĭ numai pentru mâncare şi beutură te presentai: „*venisti tu huc sine labore, pergas ad locum sine honore*“.

Invĕţătorul din Fiscut, care e miop, scurt vĕdĕtor şi cu ochii şi cu mintea, era legat la fălcĭ, semn, că tocana din Ormeniş a fost prea tare pentru măselele lui; şi pentru ca sĕ 'i se vindece fălcile a venit şi în Teaca, fiind de firma credinţă, că aicĭ va căpĕta ceva mâncare mai fină şi nobilă decât în Ormeniş. „*Quem natura notavit, hunc hominem caveto*“.

Toţĭ aceştĭ soţĭ de un principiu nu s'au genat a merge la masa aclamatului deputat Dozsa, a mânca şi a bé cu cei carĭ, de-ar puté, ne-ar stînge într'o lingură de apă; şi aicĭ tot Câmpianu a fost *primul*; pentru-că „*Inter vaccas, bos est abbas*“.

Étă, D-le Redactor, şi Onorat public românesc! Aşa stăm noi pe aicĭ cu causa naţională. Şi óre de unde provine acésta? — *de acolo, că* **sus numiţii Domnĭ nu au şi nicĭ au avut óre când vre-un diar la casa lor.** Astfel ei faţă de causa naţională sunt: „*Asinus ad Lyram et coecus de colore*“.

U.

SCIRILE DILEI.

— 2 (14) Noemvre.

Dela Academia română. In sesiunea viitóre a Academiei Române se va anunţa un premiu de 10.000 lei oferit de Regele pentru cea mai bună lucrare asupra istoricului resboiului ruso-româno-turc din 1877/8.

—o—

Ajutor scólelor române din Macedonia. Pentru spriginirea scólelor române din Macedonia s'a constituit în Bucurescĭ un comitet, care a şi trimis 5000 lei, ca rată a unui budget anual de 32,980 lei. Comitetul a adresat totodată autorilor şi librarilor din România un apel călduros, prin care îi îndémnă sĕ vină în ajutorul culturii românescĭ din Macedonia, trimiţĕnd esemplare din lucrările lor didactice.

—o—

Partidă conservativă în Ungaria. Foi din Budapesta şi Viena anunţă, că câţĭ-va prelaţĭ maghiarĭ au avut dilele trecute o conferenţă, în care şi-au esprimat dorinţa, ca partida poporală, care are 21 representanţĭ în dietă, sĕ se transformeze în partidă conservativă, în care sĕ între o fracţiune a partidei lui Apponyi şi partida lui Ugron.

—o—

Constituţiă în Turcia. Fóiei francese „*Temps*“ din Paris i-se scrie din Constantinopol, că acolo s'a lăţit scirea, că sfetnicii Sultanului i-ar fi dat acestuia sfatul sĕ mplinéscă dorinţele Europei şi *sĕ dea Turciei o constituţie.*

—o—

Emigrărĭ în Ungaria. Până acum emigrările din Ungaria la America se făceau mai ales din ţinuturile nordice ale ţĕrii, acum insĕ au început şi Ungurii dela médă-dĭ sĕ ia bâta şi straiţa de pribegĭ cătră America. Foile unguresci spun, că dilele acestea au plecat la America din ţinuturile numite o cétă de 200 emigranţĭ — de bună sémă, că nu de binele şi fericirea ce-o au sub oblăduirea unguréscă.

—o—

Pădurĭ în flacărĭ. Foile din România scriu, că mai multe pădurĭ ale ţĕrii sunt în flăcărĭ de mai bine de două sĕptĕmânĭ în judeţele Bacău, Neamţu, Rîmnicu-Sărat, Putna etc. In dilele din urmă focul a luat proporţiunĭ marĭ şi din ce în ce mai îngrijitóre. Se dice, că causa acestor focurĭ ar fi fabricaţiunea cărbunilor. In pădurĭ se fac luminişurĭ şi se arde lemnul. Seceta fiind fórte mare şi frundele uscate căd̦ĕnd cu grămada de pe pomĭ, focul se aprinde şi se lăţesce fórte lesne prin pădurĭ.

—o—

Parastas pentru Stroescu. Duminecă în 10 (22) Nov., se va serba în biserica română din Gróverĭ, părăstasul obicĭnuit în amintirea fericitului patron al meseriaşilor românĭ, Mihail Stroescu. Ér după amédĭ, la órele 2 se vor împărţi ucenicilor lipsiţĭ haine din fundaţia acestui generos donator.

—o—

Corul vocal gr. cat. din Oraviţa română va arangia Duminecă în 22 Novembre n. c. un *concert împreunat cu teatru* în sala hotelului „Impĕratul Austriei“ sub conducerea d-lui Ioan *Bogdan* învĕţător.

Programa: I. Concertul: 1 Porumbiţa, de I. Vorobchiviciu, cor bărbătesc. 2) Cântec de primăvară, de I. Vorobchieviciu, cor mixt. 3) Ceasul rĕu, de I. Vorobchieviciu, cor bărbătesc. (Piesă cu care s'a obţinut premiul I-la emularea corurilor în Lugoşiu). 4) Nuşca la fântână, de V. Magdu, cor mixt. 5) Puişorul, de I. Costescu, cor bărbătesc. — II. Teatrul: *Petra din casă*, comediă cu cântece într'un act de V. Alexandri, representată prin d-nii: Costa Vodă, Ioachim Iana, d-rele: Maria Craşovan, Ana Arjoca, d-nii Coriolan Lazăr şi George Coterlă. După producţiune joc. Intrarea de persónă: I loc 50 cr., II loc 40 cr., III loc de stat 30 cr. Inceputul la 8 óre séra. Venitul curat e destinat fondului şcólei gr.-cat. din Oraviţa română. Bilete de intrare se capétă înainte la D-l Ioan Bogdan învĕţător şi séra la casă.

—o—

Fericire în vêrf de munte. Un neguţător bogat din Peru s'a căsĕtorit de curênd, luându-şĭ de soţiă o fată de-asemenea fórte bogată. După cununiă, tinera părechiă s'a hotărît sĕ plece numai decât pe vêrful unui munte, unde la mijlocul unei pădurĭ seculare, la o înălţime de 2000 metri de-asupra mărei, sĕ petrécă dilele de miere ale tinereţelor, departe de sgomotul lumei, trăind asemenea lui Robinson şi hrănindu-se numai cu carne de animale sĕlbatice, pe carĭ le vor vêna ei, ér nóptea durmind pe pieile acestor animale. După ce vor trece trei lunĭ, tinera părechiă se va întórce érăşĭ între ómenĭ.

—o—

Cununii. Cununia domnului *Nicolae I. Ciurcu*, — cunoscutul nostru librar român din Braşov, care de un şir lung de anĭ lucréză cu atâta zel pentru rĕspândirea literaturei nóstre poporale, — cu simpatica d-ră *Elena I. Florea* din Făgăraş, se va celebra Duminecă în 10 (22) Nov. c. la órele $11^1/_2$ în biserica română gr. or. din Făgăraş.

— Cu plăcere anunţăm tot-odată cununia d-lui *Iosif Z. Filipan*, unul din harnicii noştri tinerĭ din părţile Năsĕudului, trecut în România şi stabilit ca farmacist în Giurgiu, cu d-ra *Natalia Dinopol* din Bucurescĭ. Cununia se va celebra mâne, 3 (15) Nov., la 2 óre p. m. în biserica S-lui Gheorghe nou din Bucurescĭ.

— Adresăm felicitările nóstre cele mai sincere tinerelor părechĭ!

—o—

Nou dentist în Braşov. Dr. Julius *Megay*, noul dentist, despre care am anunţat deja, că se va stabili în Braşov, îşĭ va deschide atelierul séu în strada Porţei Nr. 15 (vis-à-vis de Hotel Baross) *Lunĭ* în 16 Noemvre n. c. Noul atelier este provĕdut cu cele mai nouĕ aparate electrice englesescĭ şi americane. Afară de acestea, şi instruirea eminentă, d-l Dr. Megay garantéză, că póte corĕspunde celor mai întinse recerinţe ale publicului.

—o—

Concert. Musica orăşenéscă sub conducerea d-lui dirigent A. Brandner, va concerta mâne, Duminecă 15 l. c., în sala nouă de concerte cu următorul program: 1) „Prinz Croy“, marş de Iosif *Matys*. 2) Ouverture la opera „Rienzi“, de R. Wagner. 3) „Frühlinzsboten“ (*nou*) vals de Schwalm. 4) „I. Rhapsodie ung.“, de Liszt. 5) „Allegretto schergando“, de Beethoven. 6) „*Pe mare*“, (nou) de Eduard Caudella. 7) „Schön Japan“, (nou) de Louis Ganne. 8) „Bei den Grinzingern“, (nou) potpourri de Em. Kaiser. 9) „Sie weiss es nicht!“ (nou)

---

d-lor, sórele va rĕsărì mult mai frumos pentru voi, pentru-că noi, o mână de ómenĭ ne-am gândit serios la sórta vóstră şi ne-am pus pe muncă titanică, gigantică ca sĕ vĕ scótem din noroiul în care v'au aruncat vitregii voştrii.

„Voi nu sciţĭ cine sunt ei! Voi sărmanii sciţĭ munca şi biserica. Voi n'aţĭ trăit cu ei. Mai bine!

„Ómenii ăştia sunt putredĭ. Nu le mai face plăcere nimic. Banii pentru ei sunt o povară. Nu sciu sĕ-i mai întrebuinţeze. Le e urît. Se duc sĕ călĕtorécă, dér nu găsesc nicĭ o plăcere nicĭ aicĭ. Nu-i invidiaţĭ. Mâne, poimâne ei singurĭ se vor da învinşĭ de bună voe. V'au îngrădit mintea cu fel de fel de născocirĭ fabulóse şi miraculóse, şi voi ca nisce inculţĭ le-aţĭ primit, le-aţĭ adoptat. Ba ce dic? credeţi în ele... Şcóla? da, da, tămăduesce întru cât-va, dér nu de tot, Trebue mult curagiu civic, mai ales mult tact politic. Aci, suntem aci. Corabia e putredă, apa o sĕ pătrundă în ea, o sĕ se cufunde, ér voi mateloţĭ veţĭ scăpa séu în not séu pe câte o bucată de lemn cu tot avutul corăbiiĭ. Şi atuncĭ, altă lume, altă viéţă! Frăţie! frăţie universală!

„Sus, sus inimele vóstre! Curagiu şi bărbăţie, acestea le cer dela voi ca sĕ le aveţĭ orĭ când. Óra va suna. — Nu v'aţĭ întrebat voi nicĭ-odată: Cum adecă, până când? până când?.... Eu, d-lor, sunt tinĕr, inima mi-e bĕtrână, şi m'am gândit matur în tot-déuna, şi am făcut acésta tocmai fiind-că sunt eşit dintre d-vóstră. Aci, chiar aci mi-am petrecut copilăria, în acéstă şcólă mi-am început cursurile mele de studii serióse. Sĕ facă natura sĕ trăim cu toţii ca sĕ vedem realisate aceste idei, idealurĭ frumóse pe care le avem numai unii din noi....“.

Dintre toţĭ, cucóna Vasilichia, arendăşóica, a fost aşa de mişcată de discursul d-lui Mitică, încât s'a repedit la el, l'a strîns de mână: „sĕ-mĭ trăescĭ, maică, vorbescĭ tocmai ca rĕposatu bărbatu-meu“, — pe urmă 'i-a luat capul între mânĭ şi l'a sărutat pe frunte: „cred că o sĕ-mĭ facĭ plăcerea sĕ vii la masă la mine împreună cu prea sfinţii, cu domnul dascăl, domnul primar şi cu domnul notar?“

D-l Mitică, emoţionat, 'i-a sărutat mâna şi 'i-a rĕspuns: „bucuros, dómna mea“.

Părinţii d-lui Mitică erau aşa de sĕrbătoriţĭ, de ferı̆ciţĭ de lume, încât îşĭ perduseră cumpătul. Domnul Gheorghe, pe când vorbea Mitică, se întorcea la lume, arăta cu degetul spre piept: „e al meu“; ér cocóna dumnealui nu se putea ţine pe scaun, tot se scula şi se uita împrejur parcă aştepta pe cine-va şi nu mai venea.

Cocóna Vasilichia, arendăşiţa de demult în satul Băboenĭ, era o femeiă scurtă şi grósă între trei-decĭ şi patru-decĭ de anĭ. Avusese nenorocirea de-şĭ perduse pe dumnealui, omul dumneaei, Dedulescu, de vr'o patru anĭ.

— Da, slavă Domnului, dumnealui era om muncitor, mi-a lăsat el în urmă doi copii, dér mi-a lăsat şi un capital destul de bun, am cu ce eşì în lume.

Iute şi nervósă cum era, cu ochii ei albaştrii plângătorĭ, îşĭ vedea de treburĭ de nicĭ nu se cunoscea, că lipsesce Dedulescu, dér când vedea câte-un tinĕr mai spălăţel, îşĭ cam pierdea sărita, nu se putea, dómne feresce, ca tinĕrul sĕ nu semene cu rĕposatul.

Nu scia nicĭ ea ce a avut în diua aceea, nu 'i s'a ales mai nimic de masă, n'a mâncat mai nimic, — uite aşa, 'i-a perit pofta şi pe urmă a spart atâtea farfurii şi ceşcĭ de cafea.

— Dómne, părinte, nu sciu ce am adĭ? N'am nicĭ-un rost. Aşa-i când îţĭ pregătescĭ lucrurile, îţĭ es pe dos... Ia uită-te, părinte, nu-i aşa, că domnul Mitică 'sémĕnă cu rĕposatul? Dĕu, déca nu e leit dumnealui.

Domnul Mitică a fost aşa de spirit la masă, a vorbit aşa de mult, că toţĭ priveau în gura lui şi-şĭ uitau de mâncare.

S'a strîns masa. Lumea s'a dus p'acasă, domnul Mitică îşĭ băgase mănuşile în mânĭ, îşĭ luase jobenul şi se pregătea sĕ mulţumécă cocónei Vasilichia, când dumneaei îi venì o ideie.

— Domnule Mitică, nu vreai sĕ vedĭ armuriile răposatului, — ia vino 'ncóce!.... Uite, de câte-orĭ întru aicĭ, mĕ podidesc lacrămile, adĭ par'că am mai mult curaj. Ce bun era rĕposatul! Uite gianta lui, uite puşca cu care s'a dus a din urmă dată la vênat. E mult d'atuncĭ, dér par'că-l vĕd cum se întorcea cu geanta plină după gât, cu puşca pe umĕrul drept, cu pălăria trasă pe ochĭ şi cu doi cânĭ după el. — Dér

de K. Kistler. 10) „Klipp-Klapp“, (nou) din opereta. „Waldmeister“ de I. Strauss. Inceputul la $7^{1}/_{2}$ óre séra. Intrarea 30 cr.

—o—

Contra tusei, răgușelei, flegmei subscrisul recomandă ca medicament cu cel mai bun efect bombónele de **voronică** ale lui Réthy, carī vindecă iute sus numitele bóle. Prețul unei cutii 30 cr.; 5 cutii 1 fl. 50 cr. Trimite franco: *Réthy Béla* farmacist in Bekes-Ciaba.

—o—

Călindarul Plugarului pe 1897. edat de Tipografia „*A. Mureșianu*“ din Brașov, a eșit de sub tipar și se espedéză dilnic. Acest călindar întră acum în anul al 5-lea, avênd un cuprins tot mai bogat și mai interesant. De astă-dată în călindar se cuprind și mai multe chipurī frumóse. Pe pagina primă se află portretul fericitului întru pomenire *Ioan Barac*, marele scriitor poporal dela începutul acestui veac, ér în text se află scrisă istoria vieței și lucrărei lui. Partea calendaristică este mai bogată ca până acum, îndreptându-o și îmulțindu-o după trebuințele ivite, însemnând până și evangeliile, ce sunt a se ceti în fiă-care Dumineca. Pentru a economisi din spațiu, mĕsurile dĕ lungime și greutate, competințele de timbre și tacse, taxele pentru postă și telegraf etc. s'au cules cu litere micī de tot. Mai ales tarifa pentru telegrame și taxele postale pentru scrisorī și pachete s'au adus pe lung și pe larg după cele mai nouĕ ordinațiunī postale. Têrgurile sunt de-asemenea îndreptate și corectate. Urméză Introducerea de Ioan *Georgescu*, și apoi vine parte literară. Acéstă parte este mult mai bogată ca în călindarele din anii trecuțī, cuprindênd ea singură vre-o 42 pagine cu cele mai frumóse istorisirī, poesii etc., tóte scrise pentru popor și fórte interesante. In partea economică de-asemenea se află o seriă bogată de articulī de mare interes pentru plugarī, precum: Rotațiunea în economia comassată, Lucrarea pămêntului, Tovrĕășiile economice, Intrebuințarea vacilor la lucru, Pășunatul vitelor, Văruitul grâului de sĕmênță, Legumile bostănóse, Culesul și pĕstratul pómelor și altele. La urmă vin felurite povețe, glume etc. cum și o mulțime de anunțurī.

Călindarul se află de vêndare la „Tipografia A. Mureșianu“ în Brașov și la librăria N. Ciurcu; costă și de astădată *numai 25 cr.*, ér trimis prin postă 30 cr. Celui ce cumpĕră de-odată mai multe esemplare, li-se dă rabatul cuvenit.

Milostivenia. Ni-se scrie din Bucurescī: In urma unei răcelī, locuitorul *George Rus* din Tohanul vechiu a avut sĕ îndure cele mai marī durerī la un picior, până ce medicii spitalului din Brașov au hotărît sĕ-i taie piciorul, ceea ce s'a și întêmplat.

Bietul om, după ce deja de mai înainte își perduse aprópe cu desĕvêrșire tóte mijlócele de întreținere, ar fi ajuns în cea mai mare, miseriă căcī nu e acela nefericit, care are vedere și membre, dér n'are nicī o avere, ci acela, căruia îi lipsesc mijlócele și puterea de agonisire. Ce ar fi făcut el, sĕrmanul, décă pe lângă acésta, în urma datoriilor, ce a fost nevoit sĕ le facă, ar fi fost scos din locuință și nu 'i-s'ar fi dat măcar un pat de odihnă?

Dér étă se ivesce o inimă milósă, care dă celui neputincios ajutorul, îl scóte din nĕcaz, îl ridică de lângă prapastia, în care trebuia sĕ cadă. Este consăteanul celui nenorocit Moisă *Crăciun*, care lăsa tóte la o parte numai pentru a-l puté scăpa, ca sĕ nu devină victima celei mai negre nenorocirī. El înduplecă pe mulțī alții sĕ întindă mâna de ajutor, dând însu-șī 5 fl. Suma adunată se ridică până acum la 50 fl. și sperăm, că mulțī alții cunoscuțī și necunoscuțī vor avé îndurarea, de a mai adăuga cât de puțin la suma de sus, cu care apoi sĕrmanul, acum cu totul desperat, și-ar puté procura un picior de gumi.

Georgiu Stoica.

O „alegere“ fără voturī și fără alegĕtorī.

Bran, 13 Nov. n. 1896.

Stim. D-le Redactor! In 10 Noemvre n. c. era sĕ se facă aicī alegerea de vice-notar și tutor general pentru notariatul Branului superior, de care se țin comunele Șimon, Moeciul inferior și sup., Fundata, Sirnea, Peștera și Măgura.

La acest post au concurat doi inșī: unul era d-l *Ioan Ilie*, absolvent al școlelor medii române din Brașov, un tînĕr cu nume nepătat, care de vre-o 7 lunī practiséză la acest notariat și se bucură de iubirea și încrederea poporului. Al doilea concurent era urgisitul *Berar János*, acel renegat ticălos, acea „sĕrăciă îmbrăcată în haine domnescī“, care un șir lung de anī a fost ținut cu puterea pe spatele locuitorilor românī din Tohan, pe carī continu i-a intrigat, i-a denunțat, până când tribunalul din Brașov i-a rupt capul, prindêndu-l cu cele mai nerușinate minciunī în cunoscutul proces de „agitațiune“, intentant contra preotului Tomas și învĕțătorului Pop din Tohanul vechiu pe basa denunțărilor lui infame.

Un om atât de pătat, compromis și încărcat cu atâtea fărădelegī, cum este un Berar, chiar în Asia de-ar trăi ar fi fost dat afară și alungat din tóte slujbile. La noi însĕ este altfel. Noul fisolgăbirĕu al Branului, Borosnyai Bela, întocmai ca și fanaticul sĕu antecesor Benedek, a aflat de cuviință sĕ ia sub ocrotirea sa acéstă ciumă a poporului nostru, botezată Berar János, pe care după ce l'a scos din Tohanul vechiu *pentru a-l înlocui cu o rudeniă a sa, care nicī nu cunosce limba poporului,* l'a aruncat pe spinarea Românilor din Bran, trimițêndu-l aci ca vice-notar substitut.

Românii brănenī sciau cine este Berar și au și stăruit din tóte puterile sĕ se scape de el. Dér ce sĕ vedī? Când a fost la alegere, fisolgăbirĕul Borosnyai *a pus în candidațiă numai pe favoritul sĕu Berar János*, ér pe d-l Ioan Ilie, căruia toțī representanții comunelor erau aplecațī a-i da votul și care este mult mai calificat decât semidoctul Berar, care nicī n'a vĕdut băncile gimnasiului, ci numai pușca de finanț.

Tóte stăruințele Românilor, ca sĕ se pună în candidațiă și d-l Ilie, n'a fost băgate în sémă. In zadar au fost vorbirile d-lor preoțī I. Centiu și G. Tiscă, carī au cerut cel puțin amânarea alegerei; în zadar s'au provocat Românii la legea și la conclusele comunale din anii trecuțī, prin carī se dispune ca vice-notarul sĕ aibă calificațiunea notarului, séu cel puțin dreptul de-a puté fi calificat: tóte acestea n'au folosit nimic.

In fața acestei procederī vătĕmătóre și volnice, *alegĕtorii românī*, indignațī până la suflet, *s'au retras dela vot*. Și fiind-că toțī alegĕtorii erau Românī, *Berar nu a primit dela nimenea nicī un vot*, nicī chiar primarii, carī sunt silițī a vota la poruncă, nu s'au dejosit a vota cu favoritul fisolgăbirĕului.

Și cu tóte acestea *Berar a fost declarat „ales“* (fără nicī un vot!) și provocat sĕ depună jurămêntul. *Alegĕtorii atuncī au părăsit toțī cancelaria între protestărī sgomotóse.* S'a înaintat recurs.

Étă, cum suntem tratațī noi Brănenii sub satrapii unguresci! Până aci eram un popor liniștit, căcī cel puțin pe față nu aveam spionī și denuncianțī între noi. Acum însĕ Borosnyai ni-a vîrît în casă cuiul lui Pepelea, fire-ar afurisit sĕ fiă!

Un alegĕtor.

ULTIME SCIRĪ.

Bucurescī, 13 Noem. Diarele franțuzescī vorbind despre visita, pe care împĕratul Germaniei o va face în Bucurescī, spun că acéstă visită este hotărîtă pentru luna Maiŭ.

Dela Bucurescī împĕratul Germaniei se va duce la St. Petersburg spre a întórce visita Țarului Rusiei.

Bucurescī, 13 Noem. Peste două sĕptĕmânī se va încheia între guvernele din Belgrad și Bucurescī o convențiă privitóre la construirea podului peste Dunăre între T.-Severin și Cladova. Conform acestei convențiunī, cheltuielile de construire a podului vor fi suportate de ambele State în părțī egale. E interesant, că o companie germană a propus deja sĕ construéscă podul pe columnele ruinate ale podului Traian.

Petersburg, 13 Noemvre. „Petersburgskija Vjedomosti“ publică un articul caracteristic în care ocupându-se cu situațiunea europénă întrébă, de ce asupra Europei atârnă statornic pericolul celui mai teribil rĕsboiu. Articulul dice, că pericolul acesta nu se află în cestiunea orientală, ci în pacea dela Frankfurt. Fóia ruséscă declară pe față, că nu se póte pretinde înapoi, ceea-ce alții au câștigat cu sânge. Déca dér Francesii se alipesc și mai departe la ideia revanșei, atuncī mai curênd orī mai târdiu trebue sĕ isbucnéscă rĕsboiul, care va fi o luptă pe viață pe mórte ce-i drept, însĕ fără scop, deóre-ce nicī Francia, nicī Germania nu vor puté dispare de pe fața pămêntului ca state, putêndu-se mândri ambele cu istoriă și cultură de o miie de anī.

Enciclopedia Română.

(Dare de semă.)

Deja de două lunī are publicul nostru în mânī primul fascicol din „**Enciclopedia Română**“, editată de d-l W. *Krafft* în Sibiiu, redactată de d-l Dr. Corneliu *Diaconovich*, și publicată din însărcinarea și sub auspiciile „Associațiunei Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“.

Prin apariția și rĕspândirea acestui fascicol se încheiă și discuția asupra temei, cu multă tendențiositate discutate: că este cu cale, ca și românesce sĕ se edee o enciclopediă, precum au tóte popórele culte, și póte lua Asociațiunea o astfel de întreprindere sub protecțiunea sa.

Apariția acestui fascicol închee discuția sécă și rĕspunde puternic: da! este cu cale sĕ se publice și românesce o enciclopediă, căcī avem mare trebuință de ea și fórte bine a făcut Asociațiunea, că a luat acéstă întreprindere sub aripile sale, căcī e lucru bun ceea ce face.

A mai releva astădī importanța unei enciclopedii pentru cultura generală a unui popor, este superfluu, și a nu simți aprópe dilnic și cés de cés lipsa ei, este identic cu a nu avé necesitățī sufletescī, ér a te servi în usul dilnic de enciclopedii străine, este a-țī aservi întréga viéță sufletéscă sträinismului. Trebue decī sĕ salutăm întreprinderea Asociațiunei, căcī de-oparte ne satisface unei necesitățī de mult simțite, ér de altă parte ne mântue un teren vast de influințele stricăcióse ale străinismului, de carī suntem pe destule alte terene subjugațī.

Motivul cel mai puternic al contrarilor opurilor enciclopedice pare a fi, că cunoscințele enciclopedice nu sunt cunoscințe reale și positive, menite de a forma basa unei adevĕrate culturī, căcī aceste cunoscințe numai din opurī speciale, din monografii se pot câștiga. Cunoscințele enciclopedice de comun sunt superficiale.

Nu încape nicī o îndoială, că pentru singuraticele ramurī ale sciinței și artei sunt de preferit studiile speciale și monografiile. Dér cine este astădī, în urma multilateralității ocupațiunei omenescī, în stare de a se orienta pe deplin în imensul domeniu al sciințelor și artelor? Suntem pe de-oparte prea ocupațī, încât prea puțin timp ne rĕmâne pentru desvoltarea și completarea sistematică a cunoscințelor nóstre, ér de altă parte sciințele au luat un avênt atât de puternic, încât e cu mult prea scurtă viéța omenéscă pentru de-a face studii speciale în tóte direcțiunile. Diferitele terene ale activității sufletescī sunt însĕ atât de strîns legate unul de altul și atât de des trece unul în altul, încât considerarea esclusivă a unuia séu unora și desconsiderarea celorlalte, ne-ar duce cu siguritate în pĕcatul unilateralității, ceea ce numai în interesul culturii generale nu póte fi!

Enciclopediile își au decī dreptul incontestabil de esistență și orī-cât de puternic ar și fi antagonismul unora, nu vor

---

cum era de galben, Dómne, Dómne! Cum am alergat înaintea lui, și cum mi-au dat lacrămile, când mi-a spus că-i bolnav. D'atuncī nu s'a mai mișcat din casă până a închis ochii pentru tot-déuna... D-le Mitică, ia pune geanta după gât, ia și pușca pe umĕr. Uite, uite cum semenī cu el. Lasă-mĕ, lasă-mĕ sĕ te sărut.

Și fără sĕ apuce sĕ rĕspundă ce-va Mitică, cocóna Vasilichia îl ia de gât și-l sărută cu atâta patimă de s'au aprins amêndoi obrajii lui Mitică; ér el nu s'a mai putut stăpâni, amețit de atâta fericire, s'a trântit în genunchī și numai atât 'i-a dis: „tu eștī idealul visurilor mele, tu îmī vei fi tovarășa nedespărțită până dincolo de mormintele invisibile“.

. . . .

D-l Mitică Singureanu a ajuns omul cel mai cu greutate de prin împrejurimī. — „Cine-i ca d-lui? Casă, casă; capital, capital, — ei d-le, când dă norocul peste om, dă, n'ai ce-i face. Dér nu-i pĕcat, era om și jumĕtate, de învĕțat, învĕțat; tinĕr, frumos: e dér dela Dumnedeu, nu-i noroc...“.

Trecuse multă vreme, D-l Mitică a venit odată în Bucurescī și nu sciu cum, par'că l'a coprins un dor de viéța de student, și atuncī 'i-a trecut prin minte, și le-a vĕdut ca prin oglindă tóte, tóte întêmplările lui de student, și, cum era așa dus cu gândul și rătăcea pe stradele Bucurescilor, ce 'i-a venit:

— Ia sĕ mĕ mai duc odată pe unde a mâncat cățelul pe lup; ia sĕ vedem o fi mai trăind prostu ăla de Năstase Ionescu.

Și fără sĕ vrea, piciórele l'au îndreptat spre strada Virgiliu, unde ca și mai 'nainte era aceeașī firmă: „la chipiul lui Mihaiu Vitézu“, aceeașī prăvălie cu aceleașī obiceiurī și petrecerī.

Când a întrat, prăvălia d-lui Năstase par'că se mișca din temelie de sgomotul palmelor și de strigătele de bucuriă.

Séra aceea a fost o adevĕrată sĕrbătóre! D-l Năstase s'a repedit spre el și l'a sărutat, l'a sărutat de l'au podidit și lacrimile.

— Dér cum se póte? Pe unde ai umblat? Ce-ai făcut d'atuncī? Eștī advocat? Spune, spune ce-ai făcut?

Ér după ce se mai potoliră țipetele și chiotele de bucurie, domnul Mitică Singureanu, împletecindu-șī degetele împrejurul unui lanț gros de aur ce-i strălucea pe pântece, rĕspunse aședat:

— *Mon cher*, m'am lăsat de carte. Ce era sĕ fac cu ea? Sĕ es advocat ca sĕ fiu la cheremul tuturor?.... M'am însurat, am luat un capital bunicel și l'am băgat într'o fabrică. Pĕcat e, că n'ai cu cine sĕ lucredī. Țĕranii-ăia sunt nisce dobitóce încălțate; trebue sĕ mĕ transport în Bulgaria sĕ găsesc lucrătorī bunī și eftinī, și am venit și p'aci....

Domnul Năstase, care se dedese un pas înapoi și-l privea cu admirație, își aduse totușī aminte vechile discuții și-l întrerupse.

— Păi, par'că neică, altă-dată vorbeai alt-fel; par'că....

— Ei, domnule Năstase, teoria teorie, nu se potrivesce cu practica, una vorbesce omul și alta face.

(Convorbirī Literare). **M. Stroescu.**

înceta enciclopediile a răspunde unei necesităţi adênc simţite. Chiar faptul, că literatura enciclopedistă este în înflorire continuă la tóte popórele culte, ne probézǎ destul de invederat necesitatea şi folosul lor.

Din considerantele aceste urméză însě şi conclusiunea, că materialul prelucrat în enciclopedii, trebue sě fiă cât se póte de complet, sě fiă precis şi uşor de priceput ucrat, şi sě fiă la nivelul de astădĭ al sciinţelor.

In privinţa acésta încă a întêmpinat întreprinderea Asociaţiunei nedumerirĭ, căcĭ în multe privinţe se trăgea la îndoială capabilitatea nóstră de a completă o enciclopediă şi compusă şi corespundĕtóre recerinţelor moderne.

Fascicolul prim al „Enciclopediei Române" a resfirat şi aceste nedumerirĭ. Cine a lucrat vre-odată la întemeiarea vre-unei întreprinderĭ analóge, va sci, că de comun cel mai puţin succes şi palid numĕr este chiar numĕrnl prim, séu cum se dice de obşte: *numĕrul de probă*, fiind-că tóte greutăţile începutului — şi multe sunt! — se rĕsbună tocmai asupra acestui fascicol. Enciclopedia română pare însě a desavua acéstă esperienţă. Fascicolnl prim a întrecut în tóte privinţele chiar şi cele mai sanquinice aşteptărĭ, atât ca presentaţiă, cât şi ca conţinut.

Editorul D-l W. Krafft, ne presentă un fascicol, care şi ca tehnică póte sta fără sfială lângă productele celor mai cu nume stabilimente apusene. Hârtiă fină, format elegant şi modern, tipariu curat şi plăcut, ilustraţiunĭ complet esecutate şi o hartă (Africa) eşită din unul din cele mai bune stabilimente ale Apusului (Brockhaus, Lipsca). Forma esternă, presentaţia fascicolului ne câştigă pe deplin.

Tot astfel e şi conţinutul. Fascicolul prim ajunge pe 88 pagine cu câte douĕ columne pitit pân' la articolul „Alcalina". Deja din acéstă părticea a Enciclopediei putem cunósce întregul plan al întreprinderii, al cărei principal merit este, că pe lângă cuprinderea întregului domeniu al sciinţelor, artelor etc. dă o deosebită atenţiune tututor cestiunilor referitóre la Românĭ. Prin acésta câştigă Enciclopedia o deosebită importanţă pentru noi şi ne prestézǎ un material, cum nu-l aflăm în nicĭ o Enciclopediă străină şi cum nicĭ la Românĭ n'a fost pân' acum adunat.

De deosebit interes pentru Românĭ sunt d. e. în fascicolul acesta articulii: Aaron, Abrud, Academiă, Aiton, Aiud, Alba Iulia, Albina etc. etc. carĭ sunt tot atâtea paginĭ din istoria naţională politică, literară, economică şi din geografia, toponimia şi archeologia românéscă.

Suntem datorĭ dlui redactor Dr. Corneliu *Diaconovich* cea mai deplină recunoscinţă pentru deosebita îngrijire, care transpiră pe fiă-care pagină din arangearea şi adunarea materialului atât de vast şi bogat. Aşa se vede că Asociaţiunea a depus acéstă grea prelucrare în cele mai competente mânĭ, încât fără témă de a fi adĭ-mâne stigmatisaţĭ de profeţĭ falşĭ putem prognostica cel mai strălucit succes acestei întreprinderĭ, décă va ţiné neclintit înainte pe calea apucată.

Noi din inimă sinceră îĭ dorim succesul cel mai deplin, căcĭ gloria întreprinderii este şi gloria nóstră.

Avem însě şi datorinţe faţă de „Enciclopedia", şi aceste sunt: sě nu lăsăm întréga greutate numai pe umerii unora, ci sě grăbim a da şi noi întreprinderii posibilul nostru ajutor moral şi material. Losinca sě ne fiă: *Se încurăgiăm Enciclopedia, sě abonăm Enciclopedia!*

Astfel vom face un serviţiu literaturii nóstre enciclopedice şi ne vom înbogăţi masa de cărţĭ cu un prietin, care în scurt timp ne va deveni indispensabil.*)

(b—a—z)

---

*) Enciclopedia ve apăré în 2 tomurĭ de câte 10 fascicole (fascicolul 6 cóle) şi costă: 2 tomurĭ 15 fl, 1 tom 8 fl., 1 fasc. 1 fl. Se póte abona direct în Sibiiu la editorul W. Krafft. Dep. gen. pentru România (Müller Bucurescĭ)

Convocare.

Reuniunea învĕţătorilor românĭ gr. or. din districtul Deva al archidiecesei transilvane îşĭ va ţiné adunarea generală în 10 (22) Noemvre 1896 şi dilele următóre în opidul Deva, cu următórea

Programă: 1) După serviciul divin, deschiderea şedinţei în localul ce ni-se va pune la disposiţiă; 2) Constatarea presenţilor; 3) Raportul comitetului central al cassarului şi al bibliotecarului; 4) Alegerea comisiunilor de controlare şi de revidare; 5) Deliberarea asupra statutelor, desbaterea proiectului de statute şi redactarea acelora pentru aşternere spre întărire; 6) Cetirea disertaţiunilor: *a)* „Carĭ sunt mijlócele prin carĭ învĕţătorul póte face pe elevĭ ca sé cerceteze şcóla neforţaţĭ" de Ioan *Balomirĭ*; *b)* Despre mijlócele educaţiunei şi aplicarea lor, de Iosif *Pârv*. — 7) Prelegerĭ practice: *a)* „Albina" prelegere de D-ra Eugenia *Pop*; *b)* Prelegerĭ din limba română de I. *Rus*, Petru *Hodan*, şi George *Şandru*; *c)* Prelegerĭ din comput de Nicolae *Igna* şi Filon *Nicoră*; *d)* Prelegerĭ din învĕţămêntul intuitiv de Ioan *Boţa*, Ioanichie *Olariu* şi George *Danil*; 8) Raportul comisiunilor; 9) Stabilirea budgetului pentru anul viitor; 10) Propunerĭ şi luarea disposiţiunilor pentru verificarea protocolului şedinţei ultime.

La acéstă adunare generală se invită toţĭ membrii acestei reuniunĭ, precum şi toţĭ amicii şi binevoitorii causei şcolare.

Membrii participatorĭ au a se însinua la D-l Toma Roşu, învĕţător în Deva, pentru incuartirare.

Din şedinţa comitetului central al Reuniunei învĕţătorilor românĭ gr. or. din districtul Deva.

Deva, 20 Nov. n. 1896.

Nicolae Sânzian, preşedinte. *Nicolae Pĕcurar*, secretar.

Este consult, ca la pomenĭ sĕ se ţină toaste?

Tohanul-nou, 26 Oct. 1896.

In 25 l. c. a fost înmormêntarea d-nei Ana, soţia marelui proprietar din Tohanul nou, Moise Moşoiu. Serviciul divin a fost sevêrşit cu pompa cuvenită de şépte preoţĭ.

Rĕposata a fost un model de căsnicĭă, economă şi muncitóre, cum rar s'a mai vĕdut.

Cuvêntarea funebrală a ţinut'o parohul local D-l Ilariu *Plotogea*, care prin cuvinte alese. ajutat de o voce sonoră şi puternică, a scos la ivélă calităţile defunctei, mângâind prin cuvinte blânde şi adênc simţite pe familiarĭ, încât a stors lacremĭ dela aprópe întreg publicul asistent.

Pe adormita în Domnul o jelesce, pe lângă soţul sĕu, fiiĭ: Dr. Ioan Moşoiu, cand. de adv.; profesorul Aurelian din R.-Sărat şi locotenentul Traian, din armata României; — apoi fiicele: Maria m. Iacob Popa notar, şi d-rele Anetta şi Paulina, precum şi numĕróse rudenii.

După sevêrşirea ritualelor, publicul asistent a fost poftit la masă în casele D-lui M. Moşoiu. Pentru ţĕranĭ se întinseră mese în curte, ér pentru inteligenţă în casă.

Décă amintesc şi de acest lucru din urmă este, că cu acéstă ocasiă, la masa dată, cunoscută altfel sub numirea de „pomană", s'a petrecut un lucru neobicĭnuit până acum, cel puţin în părţile nóstre, şi tocmai de aceea, folosindu-me de ospitalitatea On. Redacţiunĭ a „Gaz. Trans.", voiesc sĕ pun în discuţiă o cestiune, care aşĭ voi sĕ se limpedéscă pe acéstă cale, şi anume:

„Este consult, ca la pomenĭ sĕ se ţină toaste, séu nu?"

Ansă mi-a dat toastul ţinut de părintele *Hamsea* din Rĕşnov la „pomana", de care am amintit.

Păr. Hamsea adecă, după ce a dat signalul obicĭnuit, ciocnind, cu un cuţit în farfuriă, se scólă şi începe:

„D-lor şi dómnelor! O împrejurare tristă ne-a întrunit astădĭ în acéstă ospitală casă" etc. etc., — şi după ce în numele celor presenţĭ esprimă condolenţe familiei întristate, încheie": „Golesc paharul meu întru vecĭnica amintire a rĕposatei şi întru iertarea pĕcatelor ei".

In principiu şi eu sunt de acord, că cu deosebire noi preoţii, ca păstorĭ sufletescĭ şi conducĕtorĭ firescĭ ai poporului nostru, la orĭ-ce ocasiă binevenită sĕ-l luminăm, sĕ-l deşteptăm, sĕ-l sfătuim şi învĕţăm tot ce ni-se pare, că ar fi bun şi folositor pentru dênsul. — Unde?.... Orĭ şi unde! orĭ şi unde!.... — Când?... Tot-déuna! tot-déuna! — Sĕ ne alegem însĕ locul şi timpul potrivit, căcĭ altfel adese-orĭ ne vom tredi, că acţiunea are tocmai efect contrar intenţiunei nóstre, dovadă efectul toastului amintit.

Inţelegem pe păr. Hamsea, décă tocmai a avut poftă de vorbă, şi décă toţĭ óspeţii ar fi fost la o singură masă, sĕ fi ţinut un discurs, în care provocându-se la calităţile defunctei, sĕ o presinte asistenţilor ca pe un model demn de imitat, căcĭ multe învĕţăturĭ frumóse póte estrage cineva din viéţa plină de muncă rodnică a rĕposatei. Şi fiind-că acésta nu a făcut'o, putea totuşĭ sĕ facă un lucru mult mai înţelept... sĕ tacă adecă.

Sunt momente în viéţa psichică a omului, în carĭ tăcerea esprimă mai mult decât orĭ-ce idee, îmbrăcată în cele mai frumóse vestminte ale vorbirei.

In astfel de momente fiă vorba cât de melodiósă şi dulce, fiă ideia ce o esprimĭ cât de sublimă, totuşĭ apare şi devine stridentă.

Cine n'a asistat la vr'o scenă de supremă bucuriă, când douĕ persóne iubite, după o lungă despărţire, érăşĭ se revĕd? Ce pénă ar puté descrie esact sensaţia bucuriei, de care sunt cuprinse inimile celor îmbrăţişaţĭ în acest moment sublim? Şi érăşĭ: Ce cuvinte ar puté cine-va esprima în acelaşi moment, prin care ar puté potenţa bucuria lor?

Tot astfel se presintă lucrul şi când cineva e cuprins de o mare nenorocire séu măhnire. In primul moment cel mai bun consolator este tăcerea. In linia a doua şi mai târdior, se mai póte uşura durerea prin cuvinte de mângăiere şi numai mai târdiu, timpul vecĭnic călĕtor, încetul cu încetul îmbracă totul în haina uitării.

Incă un esemplu: In admirabila liturghie a lui Grigorie de Nasianse, cea mai sublimă scenă, după părerea mea, este procesiunea cu ss. darurĭ. Poporul îngenunche, cântăreţii tac, ér preotul în linişte, cu paşĭ mĕsuraţĭ percurge spaţiul anumit. In tot decursul acestei procesiunĭ, nimic nu se aude, este o pace, o linisce, din care isvoresc dulcĭ fiorĭ de sensaţiă evlaviósă, şi de aicĭ măreţia actului, a cărei causă este absoluta tăcere.

Dér sĕ revin la toastul păr. Hamsea. Obiceiul de-a ciocăni vorbitorul în pahar séu alt obiect, când voesce sĕ ţină un toast are de scop de a atrage atenţiunea auditorilor, carĭ sunt confundaţĭ în dialogurĭ şi vorbirĭ mai intime între cei mai apropiaţĭ.

Era superfluă acea ciocănitură, deórece persónele, carĭ eram la masă, şi aşa, ţinênd cont de împrejurările în carĭ ne aflam, pĕstram o tăcere adêncă.

Puţinele cuvinte de mângăere adresate familiei rĕposatei în numele celor presenţĭ erau absolut de prisos, de-órece noi fiă-care a parte ne-am esprimat condolenţele, şi cu deosebire păr. Plotogea, prin predica sa, cred că a dis totul, ce póte aduce mângăere unei familii lovite de sórte.

In fine, pentru amintirea vecĭnică a unui rĕposat, eu sciu, că se ridică monumente, se fac fundaţiunĭ etc., dér nu se golesc pahară, litre şi alte mĕsurĭ de volum mai măricel, ér pentru iertarea pĕcatelor se fac milostenii, rugăciunĭ etc.

Din cele premerse orĭ şi cine póte conclude, că toastul păr. Hamsea n'a fost nicĭ la timp, nicĭ la loc potrivit, şi că toastul în sine se póte caracterisa în următórele:

Introducere nepotrivită,
Pertractare de prisos şi
Incheere ridiculă.

De încheere încă o vorbă Părinte Iancule! Ţi-am dat mâna, că asupra toastului, ce l'ai ţinut, vom discuta pe cale publicistică, étă că cu permisiunea On. Redacţiunĭ, carea mi-a dat ospitalitate în preţuita „Gazetă" şi pentru care îi mulţămesc, m'am ţinut de cuvênt.

Şi aşa, în speranţă că Sf. Ta vei avé curagiul opiniunei, aşteptându-ţĭ rĕspunsul mĕ însemn:

Preotul Babeş.

HIGIENA.

Câte-va cuvinte despre scrofule (Scrofurĭ).

(Fine.)

La multe persóne, carĭ urméză cura cu untura de pesce, li-se derangéză stomachul, li-se scârbesce şi nu o mai póte lua; aşa-dér, spre a puté fi suportată de stomac, se va lua în cantitate puţină; astfel un om în etate va începe a lua câte-o lingură pe di, şi apoi treptat se va ridica până la 4, 6 séu 8 lingurĭ pe di, ér copiilor li-se va da la început câte-o linguriţă şi se va ridica până la 4 linguriţe pe di.

Pentru a se înlesni şi mai bine digestiunea (mistuirea) unturei de pesce, trebue sĕ se ia numai în timpul rece al anului, adecă începênd din luna lui Octomvre până la Aprilie, cu întrerupere de 10 dile la fiăcare 20 dile (adecă a urma regulat cu untura de pesce timp de 20 dile, apoi o lasă 10 dile sĕ nu mai ia de loc, şi pe urmă după 10 dile érăşĭ sĕ încépă, şi aşa mai departe).

Oleiul de ficat de morum cel mai bine preparat este al D-rului Berthé, şi trebue luat cu 10 minute mai înainte de masă şi după el îndată sĕ se ia câte-va lingurĭ de lapte dulce.

Oleiul de morum se mai póte lua amestecat cu apă de var (aqua calcis), care se póte da copilului când n'are diaree (eşire multă afară). Asemenea se mai póte da oleiul de morun amestecat cu iod, care are efectele cele mai bune contra scrofulelor, dér trebue ca în timpul când ia untura de pesce cu iod sĕ se ferăscă fórte mult de rĕcélă, căcĭ în loc sĕ facă efectul dorit, produce cele mai marĭ bóle, carĭ în urmă sunt anevoiă de vindecat.

Spre a lua gustul greţos al oleului de ficat de morun, se póte amesteca cu menthă (iamă), luându-se dela farmaciă următórele:

Oleiu de ficat de morun 100 grame.

Praf de guma arabică, şi apă destilată de menthă, din fiă-care câte 50 grame; şi sirop de zachăr 250 grame, se vor amesteca tóte într'o sticlă, din care se va lua câte una până la şése lingurĭ pe di pentru ómenii marĭ, şi una până la patru séu cincĭ linguriţe pe di pentru copii.

Asemenea se va lua *Iodul*, care ajută fórte malt contra scrofulelor, după formula următóre: Iodur de potasium 2 grame, Infusia de strobilis lupulina (fiertura de hămeiu) 700 grame, şi sirop de gentiană 100 grame; tóte acestea amestecate într'o sticlă, se va lua câte douĕ ceşcĭ pe di, una diminéţa şi una séra înainte de masă. Asemenea iodul se mai ia sub forma de *Iodur de fier*, care asemenea este bun în contra scrofulelor, şi din care va lua câte 2 linguriţe pe di; una diminéţa şi una séra pentru copii până la 2 anĭ; ér fiind mai marĭ se póte da 4 linguriţe, adecă 2 diminéţa şi 2 séra.

Este fórte bun contra scrofulelor şi ceaiul de frunde de nuc (Iuglans regia), care se va prepara astfel: se vor lua 20 grame de foi de nuc şi se va fierbe în 1000 grame (un litru) apă curată, din care se va lua câte 4—6 ceşcĭ pe di. Asemenea se va lua şi siropul de frunde de

nuc, din care se va lua una până la patru lingurițe pe ḑi pentru ómenii mari, ér pentru copii câte două lingurițe pe ḑi.

Mai este fórte folositor a se face copilului o bae caldă de pae de ovĕs, care bae se prepară astfel: se pune într'o căldare apă unde se pun pae de ovĕs cât se póte de multe, se lasă sĕ fiarbă bine și în urmă se răcesce mai puțin și se pune într'o bae unde va sta cam 15—20 minute. Asemenea va mai face câte-un ceaiu din următórele: ceaiu de absinth (pelin) séu de hipericum (sunătóre), milefolium (códa șoricelului) séu de centaură, aceste ceaiurĭ se vor îndulci cu miere și se vor lua câte 4—6 cescĭ pe ḑi. Asemenea va înghiți în fiă-care ḑi câte 4—6 bóbe de empere, carĭ ajută fórte mult la schimbarea sângelui.

Ca hrană, va avé cât se póte o hrană simplă, póme va mânca cât se póte de multe, pâne négră, lapte, ouĕ, carne cât se póte de puțină, décă s'ar puté de loc.

In orĭ-ce cas trebue a se păstra cele mai bune regulĭ higienice spre a puté îmbunătăți starea bolnavului.

Intr'un număr viitor vom vorbi ceva despre *Higiena bĕtrâneței.*

Prof. Dr. Elefterescu.

Literatură.

A apărut Nr. 3 din **Povestea vorbei.** Revistă literară-sĕptĕmânală, cu următorul sumar: De pe dél (poesie) de G. Coșbuc, Stéua (fantasie) de St. Tomsa, In nóptе de vară (poesie) de A. Stavri, Micuții (prosă) de Ion Gorun, Se'etĕlneau (versurĭ) de D. Teleor, Un criminal (nuvelă) de A. Rodion, In nepăsare (poesie) de Antemireanu, Semnele vremii de Sandu, Enigma (poesie) de A. Steuerman, Versurĭ nouă (Crîng și Luncă de Cr., Turnibuca (nuvelă macedoneană) de P. Vulcan, O călĕtorie în balon, de Alfio. Ilustrații fanfaronada de Heidbrinck. Prețul de abonament pentru Austro-Ungaria 5 fl. pe an; 2 fl. 50 pe ½ an. Numĕrul 15 banĭ (12 cr.)

*

Din partea Institutului de Editură *Ralian și Ignat Samitca* din Craiova primim volumul: **Cum iubim,** operă postumă inedită de *Traian Demetrescu*, una din cele mai bune scrierĭ ale regretatului poet. In „*Cum iubim*“ sĕ găsesc o mulțime de fapte din viéța reală și carĭ intereséză în gradul cel mai mare pe cetitorĭ. E de prisos a mai recomanda acest volum, căcĭ talentul regretatului poet este în de ajuns de cunoscut, și suntem sigurĭ, că fiă-care se va grăbi de a-șĭ cumpăra acest volum. Prețul unui exemplar 2 lei 50 banĭ. Se găsesce de vêndare la tóte librăriile din România.

*

Din „*Biblioteca de popularisare*“ edată de institutul de editură *Ralian și Ignat Samitca* din Craiova a apărut nr. 28: „*Simplu*“, conținênd sub acest titlu o colecțiune de novelete de-ale regretatului Traian Demetrescu, cu portretul autorului și o prefață de G. D. Penceoiu. Fiă-care numĕr din acéstă publicațiune costă numai 30 banĭ (16 cr.)

*

In editura librăriei *Socec & Comp.* din Bucurescĭ (Calea Victoriei 21) a apărut: **Povățuitorul studiului limbii române** în clasele primare de *I. Manliu*, profesor de limba și literatura română la institutul pedagogic de institutóre din Bucurescĭ. Carte autorisată prin decisiune ministerială pentru usul învĕțătorilor și învĕțătórelor, al institutorilor și institutórelor, precum și pentru elevii și elevele școlelor normale de învĕțătorĭ și învĕțătóre, de institutorĭ și institutóre. Acest op e fórte voluminos, cuprinḑênd 710 pagine de tipar compres și pe lângă aceea o interesantă prefață de 26 pagine. Eruditul autor a împărțit acéstă voluminósă lucrare în două părțĭ: una teoretică, care este un fel de enciclopedia a învĕțământului limbii, fiind tratate în ea tóte ramurile de învĕțământ ale limbei. In partea a doua se află un curs complet de lecțiunĭ practice. Un esemplar costă 6 lei.

MULTE ȘI DE TOATE.

Duel între domnișóre.

Orașul Palermo a avut fericirea sĕ fiă unul dintre orașele, în care femeile sĕ dea dovedĭ de bărbăție.

Până mai deunăḑĭ nu se pomenise nicĭ umbră de duel femeiesc în Palermo.

Acum étă ce spun ḑiarele din orașul italian:

Domnișórele Lu'o și Antonielli, între carĭ esista de mai mult timp o ură inverșunată (ura era din pricina unui tînĕr, pe care amêndouĕ îl iubeau) s'au întâlnit pe stradă, și din vorbă în vorbă au început sĕ se amenințe.

La urmă una din ele dădŭ în cealaltă.

Cea pălmuită, ca sĕ evite un scandal pe stradă se ințelese, ca sĕ mérgă impreună sĕ alégă, un loc, în care sĕ se bată. După ce au ales locul de luptă, s'au depărtat pentru a aduce fiă-care câte o armă.

Arma hotărîtă era securea.

Se vede, că voiau cu tot dinadinsul sĕ pue capĕt vieței, să rĕmână una pe câmpul de luptă.

Când au sosit erau bine îmbrăcate și fiăcare avea o secure învĕlită în hârtiă.

Atacul a început în regulă, décă pot fi regule într'o luptă cu securĭ.

Póte că se băteau cu securĭ mai mult pentru *securitatea* iubitului lor, voiau sĕ-l scie odată scăpat de primejdia ce-l amenința din două părțĭ. Scurt, domnișórele s'au rănit cum li-au plăcut mai bine.

Una din ele a fost grav rănită la cap, așa că a fost apróре desfigurată, căcĭ i s'a jupuit pielea de pe frunte, pe când cealaltă a fost rănită numai la mână, dér astfel, că va trebui sĕ-șĭ cumpere o mână artificială.

Décă n'ar fi intervenit un polițist, duelul de sigur c'ar fi urmat înainte, până ce una din domnișóre ar fi căḑut mórtă.

Acésta dovedesce, că nu numai bărbații pot fi atât de sĕlbaticĭ încât sĕ se bată până la esterminare, ci și femeile.

Au dreptul sĕ rîvnéscă la emancipare, când sunt atât de rĕsboinice.

Călendarul sĕptĕmânei.

NOEMVRE.	are 30 ḑile.	BRUMAR.
Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	3 S. m. Acepsima	15 Leopold
Lunĭ	4 C. păr. Ioaniţiu	16 Edmund
Marţĭ	5 S. Galateon	17 Gregoriu
Mer.	6 S. Pavel archan.	18 Eugeniu
Joi	7 33 m. dela Melit.	19 Elisabeta
Vin.	8 †Arh. Mih. și Gav.	20 Felice
Sâm.	9 S. Onisifor, Perf.	21 Intr. în biser.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 13 Noemvre st. n. 1896.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	cr.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	5	50
„	Grâu mijlociu	5	30
„	Grâu mai slab	5	10
„	Grâu mestecat	3	50
„	Sĕcară frumósă	3	70
„	Sĕcară mijlociă	3	50
„	Orz frumos	3	40
„	Orz mijlociu	3	20
„	Ovĕs frumos	2	40
„	Ovĕs mijlociu	2	10
„	Cucuruz	3	30
„	Mălaiu	4	—
„	Mazăre	6	50
„	Linte	11	50
„	Fasole	6	—
„	Sĕmênță de in	8	—
„	Sĕmênță de cânepă	5	—
„	Cartofĭ	—	75
„	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	45
„	Carne de porc	—	49
„	Carne de berbece	—	28
100 kil.	Sĕu de vită prôspĕt	21	—
„	Sĕu de vită topit	32	—

Târgul de rîmătorĭ din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 9 Noemvre de 6061 capete, la 10 Nov. au intrat 95 capete și au eșit 290 capete rĕmânênd la 11 Nov. un numĕr de 5866 capete.

Se noteză marfa: ungurésca veche grea dela —.— cr. până la —.— cr. marfă ungurésca tineră grea dela 53.— cr., până la 55½ cr., de mijloc dela —.— cr. până la —.— cr. ușóră dela —.— cr. până la — — cr.

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 11 Noemvre n. 1896.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănățenesc	81	8.10	8.15
Grâu dela Tisa	81	8.20	8.25
Grâu de Pesta	81	8.15	8.20
Grâu de Alba-regala	81	8.15	8 20
Grâu de Bácska	81	8.20	8.30
Grâu ung. de nord	81	.—	.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.70	6.75
Orz	nutreț	60—62	4.10	4 45
Orz	de vinars	62.64	5 10	5.90
Orz	de bere	64.66	6.50	8.—
Ovĕs		39.41	5.65	6.10
Cucuruz	bănăț.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	78	.—	.—
Cucuruz	„	—	.—	.—
Hirișcă	„	—	—.—	—.—

Prețul pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	44 —	48 —
—	transilvană	—.—	—.—
—	bănățénă	—.—	—.—
„	roșiă	38.—	42.—
Oleu de rap.	rafinat dupla	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	57.50	58.—
„	dela țéră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	52.—	52.50
„	afumată	57.—	58.—
Seu		—.	—.—
Prune	din Bosnia în buțĭ	14.—	14.50
„	din Serbia în sacĭ	14.—	14 50
Lictar	slavon nou	17 25	17 50
„	bănățenesc	15 25	15.50
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoșĭ	unguresci		
„	sêrbesci		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
„	Drojdiațe de spirt	—.—	—.—

Cursul losurilor private

din 11 Noemvre 1896

	cump.	vinde.
Basilica	6.70	7.10
Credit	198.—	199.—
Clary 40 fl. m. c.	57.—	58.—
Navig. pe Dunăre	140.—	144.—
Insbruck	27.25	28.25
Krakau	28.—	28.50
Laibach	22.25	23.25
Buda	58.—	59.—
Palffy	57.75	58.25
Crucea roșie austr.	17.75	18.75
dto ung.	10.—	10.40
dto ital.	11.50	12.—
Rudolf	22.—	24.—
Salm	70.—	71.—
Salzburg	26.50	27.50
St. Genois	71.—	72.—
Stanisiau	43.—	45.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	145.—	150.—
dto 4% 50	69.—	73.—
Waldstein	60.—	62.—
Sêrbescĭ 3%	34.25	35.25
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	121 25	122.25

Bursa de Bucurescĭ

din 11 Noemvre n. 1896.

Valorĭ	Do-bênda.	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	100.½
Renta amortisabilă	5%	„ „	99.—
„ „ (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.—Iul.	100.—
„ „ din 1893	5%	„ „	100.—
„ „ 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	95.½
„ „ (Impr. de 32. ½ mil.	4%	Ian.-Iulie	87 ¼
„ „ (Impr. de 50 mil.	4%	„ „	87.⅝
„ „ (Imp. de 274 m. 1890	4%	„ „	87.¾
„ „ (Imp. de 45 m. 1891	4%	„ „	87.⅝
„ „ (Im. de 120 iul. 1894	4%	„ „	87 ⅝
„ „ (Im. de 90 mil. 1896	4%	„ „	87.⅝
Oblig. de Stat (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	103 ¾
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	292.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.—Iul.	95.½
„ „ „ din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5%	Mai-Nov.	96 ½
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Iulie	93.⅞
„ „ urbane Bucurescĭ	6%	„ „	—.—
„ „ „ „	5%	„ „	89.—
„ „ „ Iașĭ . .	5%	„ „	84.¼
Oblig. Soc. de basalt artificial	6%	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult div. fr. 12.81	500	150 v.	—.—
Banca Nation. ult. div. 86.—	500	intr. v.	1775.
Banca agricolă	500	150 v.	226.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	intr. v.	442.—
Naționala de asig. ult. div. 43 lei	200	„ „	475.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	„ „	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	209.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. —	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	„ „	—.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	1000	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	500	„ „	—.—
„Bistrița“ soc. p. f. hârtii 30	1000	„ „	—.
Societ. p. const. de Tramways	20	„ „	600.—
20 francĭ aur			20.12

SCOMPTURĬ:

Banca naț. a Rom.	5%	Paris	2%
Avansurĭ pe efecte	6%	Petersburg . .	4½%
Casa de Depunerĭ	5½	Berlin	5%
Londra	3%	Belgia	3%
Viena	4.—	Elveția	4½

Cursul pieței Brașov.

Din 13 Noemvre 1896.

Bancnote rom.	Cump.	9.48	Vênd.	9.50
Argint român.	Cump.	9.40	Vênd.	9.45
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53½
Galbenĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Ruble rusescĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.20	Vênd.	58 80
Lire turcescĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Cursul la bursa din Viena.

Din 13 Noemvre 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.15
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.35
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	122.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	100.75
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.75
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.60
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.—
Imprum. ung. cu premii	153.50
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	137.—
Renta de hârtie austr.	101 35
Renta de argint austr.	101.30
Renta de aur austr.	122.45
Napoleondorĭ	9.53½
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.77½
London vista	119.90
Paris vista	47.50
Rente de coróne austr. 4% . . .	101.10
Note italiene.	44.50

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Tipografia A. Muresianu, Braşov.